

Ел дамуының
жаңа бағыты

3-бет

Қамқорлықтан
қанаттанған
үміт

5-бет

6169 жас
жыршы
жарысады

8-бет

Онлайн қызмет кеңейеді

Қазақстанда тағы 12 мемлекеттік қызметті баламасыз онлайн форматқа көшіру жоспарланып отыр. Бұл қызметтерді ХҚКО операторлары бұрынғыдай тікелей көрсетпейді. Азаматтар оларды электронды түрде өздері рәсімдейді, ал қажет болған жағдайда ХҚКО-дағы өзіне-өзі қызмет көрсету секторында мамандардан кеңес ала алады.

Салтанат ІЛІЯШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бұл туралы Жасанды интеллект және цифрлық даму бірінші вице-министрі Ростислав Коняшкин мәлімдеді.

Оның айтуынша, бұған дейін халық ең көп пайдаланатын мемлекеттік қызметтердің алғашқы ондығын онлайн форматқа көшіру жұмысы іс жүзінде аяқталған. Бұл қызметтердің үлесіне халықтың ХҚКО-ларға жүгінуінің шамамен 79 пайызы тиесілі болған.

Біз азаматтардың ХҚКО-ларға жүгінуінің шамамен 79 пайызын құрайтын ең сұранысқа ие 10 мемлекеттік қызметті онлайн форматқа көшіру жұмысын іс жүзінде аяқтадық, – деді Ростислав Коняшкин.

Сонымен қатар, шетел азаматтарына жеке сәйкестендіру нөмірін беру қызметін де онлайн форматқа көшіру мүмкіндігі қарастырылып жатыр.

Ведомство бұдан бөлек тағы 12 мемлекеттік қызметті іріктеп алған. Олар баламасыз электронды форматқа ауыстырылады деп жоспарлануда.

Бұл – ХҚКО-ға келген жағдайда оператор көрсетпейтін қызметтер. Дегенмен оларды ХҚКО-да да алуға болады, бірақ өзіне-өзі қызмет көрсету секторында біздің қызметкерлердің кеңесін пайдалана отырып рәсімдейсіз, – деді бірінші вице-министр.

Осылайша, аталған қызметтер бойынша ХҚКО-ға бару мүмкіндігі толығымен жойылмайды. Алайда қызметті оператордың өзі рәсімдеп бермейді, азамат электронды сервисті пайдаланады.

Жалғыз донор – жеті ғұмыр

Ағза трансплантациясы – ауыр дертке шалдыққан науқастар үшін өмірін сақтап қалуға немесе оның сапасын жақсартуға мүмкіндік беретін медицинаның маңызды тұсы. Алайда, онда күрделі медициналық үдеріс қана емес, адам тағдыры мен жауапкершілік мәселесі де бар.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Облыста да трансплантацияға мұқтаж азаматтар жоқ емес. Өңірдегі донорлық үдерістің ұйымдастырылуы, әлеуетті донорды анықтаудан бастап, ағзаны реципиентке жеткізуге дейінгі жұмыс бірнеше кезеңнен тұрады. Бұл ретте дәрігерлер мен трансплантация үйлестірушілерінің өзара іс-қимылы ерекше маңыға ие.

Қарағанды облысының өңірлік трансплантация үйлестірушісі Назира Сапарбекқызының айтуынша, 2020 жылы Денсаулық сақтау министрлігінің №664 бұйрығымен трансплантация саласындағы үйлестіру орталығын құру туралы ереже бекітілген.

Бүгінде елімізде шамамен 5 мың реципиент ағза трансплантациясын күтсе, Қарағанды облысында бүйрек трансплантациясын күтіп жүрген 373 па-

Коллаж жасаған Арайлым Котеева

циент бар, оның тоғызы – бала. Сонымен қатар, 11 адам бауыр, 10 адам жүрек, 4 пациент өкпе трансплантациясын күтуде. Өңірлік үйлестірушілердің негізгі міндеті – әлеуетті донор анықталған сәттен бастап, донорлық үдерісті ұйымдастыру. Стационарлық үй-

лестірушіден әлеуетті донор туралы ақпарат түскеннен кейін пациентке медициналық комиссия арқылы ми өлімі диагнозы қойылады. Одан кейін қажетті құжаттар Республикалық трансплантация үйлестіру орталығына жолданып, азаматтың көзі тірісінде донор-

лыққа қатысты келісімі немесе бас тартуы туралы ерік білдіруі тексеріледі. Егер мұндай шешім тіркелсе, марқұмның туыстарымен жұмыс жүргізіледі. «Бір донордың ағзалары бірнеше пациентке мүмкіндік бере алады. Сондықтан, халық арасында ақпараттық-түсін-

ДЕНСАУЛЫҚ

діру жұмыстарының маңызы зор. Бұл жұмыстар еңбек ұжымдарында, жоғары оқу орындарында және жастар арасында өткізіледі. Әр азамат қайтыс болғаннан кейінгі донорлыққа қатысты өз еркін алдын ала білдіре алады. Ол үшін eGov порталындағы «Денсаулық сақтау» бөлімі арқылы келісімін немесе бас тартуын тіркеуге мүмкіндік бар», – дейді Назира Сапарбекқызы.

Донорлық үдеріс қоғамда жиі талқыланатын бірнеше маңызды сұрақты қамтиды. Соның бірі – ми өлімінің қалай анықталатыны. Мамандардың түсіндіруінше, ми өлімі диагнозы медициналық комиссия арқылы белгіленеді. Бұл ретте қажетті медициналық талаптар мен рәсімдер сақталады. Сондай-ақ, азаматтың көзі тірісінде білдірген еркі ескеріледі. Егер оның донорлыққа қатысты келісімі немесе бас тартуы тіркелмеген болса, заңнамада белгіленген тәртіппен туыстарымен жұмыс жүргізіледі.

7-бет

Интернет һәм өркениет

XXI ғасырдың басты игілігі саналатын интернет өңірдегі 12 мыңнан астам тұрғын үшін әлі де қолжетімсіз арман болып тұр. Цифрлы ғасырда 73 ауылдың халқы желі іздеп, қыр асып, төбе қуалауға мәжбүр. Дегенмен, мұны ұмытатын күннің ауылы алыс емес көрінеді: билік өкілдері жақын жылдары тек ауыл-аймаққа ғана емес, күре жолдар мен туристік нысандарға да сапалы интернет тартуды көздеп отыр. Интернеті бар ауылдың өркениеті бар.

Назар Ә.И.,
«Ortalyq Qazaqstan»

Өңірдегі 342 ауылдық елдімекенінің 269 ауылында интернет желісі бар. Оның ішінде 253 елдімекен мобильді интернетке қосылған көрінеді. Осы бағыттағы жұмыс белсенді жүріп жатыр. Биыл телекоммуникациялық инфрақұрылымды дамыту жөніндегі іс-шаралар кешенін қамтитын «Қолжетімді интернет» ұлттық жобасын іске асыру басталыпты. Бұл ауқымды жобаның аясы кең: тек ауылдарға ғана интернет тартуды көздемейді, сапардағылар

жол бойы байланыс желісінен ажырамауды, туристік нысандарда да халықты 4G, 5G желісінен қол үзбеуді мұрат етеді.

Мәселен, Ұлттық жобаның ұтымды бағыты – 133 ауылға талшықты-оптикалық байланыс желілерін салу. Бұған бас мердігер «Қазактелеком» АҚ болып белгіленді. Жұмыстарды Silk net Road компаниясы жүзеге асырады. Облыс аумағында құрылыс-монтаждау жұмыстарын жүргізу үшін бес монтаждау бағанасы қалыпта-сқан. Барлық аудандар бойынша жұмыс кестесі бекітілді.

3-бет

Коллаж жасаған Арайлым Котеева

БАСПАСӨЗ-2027

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Облыстық «Ortalyq Qazaqstan» газетіне 2027 жылға жазылу науқаны басталды. Күнделікті жаңалықтар, сараптамалық мақалалар, мәдениет пен спортқа арналған жарияланымдар, барлығы – бір газетте. «Ortalyq Qazaqstan» – сенімді ақпарат, салмақты сараптама!

Газетке 6 айға және 1 жылға жазылуға болады

Санаттар	Баламалы жазылым	«Қазпошта» АҚ	
		Қала (теңге)	Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	12 айға 15 500 теңге	6 ай 16 109,75	11 162,53
		12 ай 32 219,50	22 325,06
Жеке жазылулар үшін	12 айға 7000 теңге	6 ай 7 529,07	6 912,53
		12 ай 15 058,14	13 825,06

Жеңілдікті тарифтер 25 қазаннан 25 қарашаға дейін (жылдық жазылым)

Санаттар	Баламалы жазылым 12 айға	«Қазпошта» АҚ Қала (теңге)	«Қазпошта» АҚ Аудан/ауыл (теңге)
Кәсіпорындар мен ұйымдар үшін	11 500	27 219,50	16 825,05
Жеке жазылулар үшін	5800	12 858,13	11 725,05

Каспи QR арқылы жазылуға болады

«Ortalyq Qazaqstan» –
әр шаңыраққа!

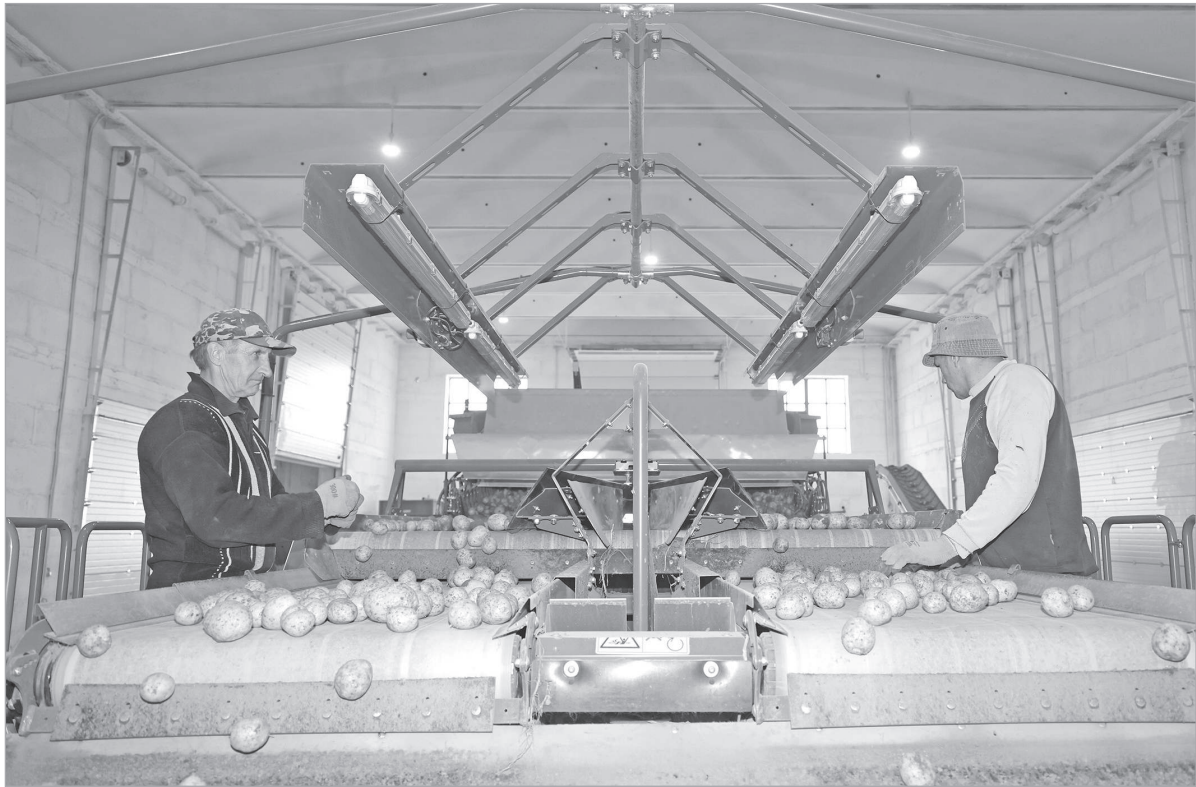
НАЗАР АУДАРЫҢЫЗ!
Газетке жазылу «Қазпошта» АҚ пошта байланысының барлық бөлімшелерінде, сондай-ақ Ермеков көшесі, 33 үй, 8-қабат мекенжайы бойынша редакцияда рәсімделеді. «Ortalyq Qazaqstan» газеті редакциясында баспа бағасы бойынша (жеткізу қызметтерінің құнысынсыз) баламалы жазылу жүргізіледі.

Анықтама телефоны: 41-26-85, 8-702-638-56-85, 8-778-846-00-01, 8-705-902-04-05.

E-mail: otdep.pochtovyy@bk.ru

Технология түлеткен ауыл

Қарағанды облысында ауыл шаруашылығы десе, өнім көлемі мен егіс алқабы ғана емес, технология, еңбек адамы және ауылдың әлеуметтік тынысы қатар сөз болатын шаруашылықтар бар. Солардың бірі – Нұра ауданындағы «Шахтерское» ЖШС. «Қазақстанның Еңбек Ері» Георгий Прокоп басқаратын кәсіпорын бүгінде өнірдегі ірі агроқұрылымдардың біріне айналған.

Салтанат ІЛИАШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Өнімділіктің өзегі

Қазір кәсіпорында 210 адам тұрақты жұмыс істейді. Соның 80-ге жуығы – механизатор. Олардың орташа айлық жалақысы – 601 мың теңге, ал, кәсіпорындағы барлық қызметкердің орташа еңбекақысы шамамен 490 мың теңгені құрайды. Алайда, «Шахтерское» тәжірибелі маманды ауылда ұстап қалу үшін жоғары еңбекақының өзі жеткіліксіз екенін көрсетеді. Өндіріс жаңарып, еңбек жағдайы жақсарып, ауылдағы әлеуметтік орта қатар дамуы қажет.

Шаруашылықтың биылғы егіс көлемі ауқымды. 32 мың гектарға дөңді, 8 мың гектарға майлы дақыл себілген. Суармалы жер көлемі 3,5 мың гектарға дейін жеткізілді.

Орталық Қазақстан жағдайында ылғал мөлшері жыл сайын біркелкі емес. Сондықтан, өнімді тек ауа райына тәуелді етпеу үшін шаруашылық суармалы алқаптарды кезең-кезеңімен кеңейтіп келеді. Соның нәтижесі биылғы тәжірибеден де байқалды. Кәсіпорын алғаш рет дөңге арналған жүгері егіп, әр гектардан 101 центнер, яғни, 10 тоннадан астам өнім алған. Алғашқы нәтиже сәтті болғандықтан, енді жүгері алқабын кеңейту жоспарланып отыр.

Мұнда жаңа дақыл бірден үлкен көлемде егілмейді. Алдымен оның жергілікті топыраққа, климат пен ылғалға бейімділігі зерттеліп, нәтиже берген жағдайда ғана егіс көлемі ұлғайтылады. Осы тәсіл күнбағысқа да қолданылып, бірнеше сорттың ішінен жергілікті жағдайға тиімдісі іріктелуде. Алдағы уақытта зығыр, күнбағыс пен рапс көлемін арттыру көзделген.

Картоп шаруашылығы да маңызды бағыттың біріне айналды. Болашақта оның егіс көлемін 1000 гектарға дейін жеткізу жоспары бар. Жиналған өнім арнайы қоймаларда кептіріліп, сұрыпталып, тиісті режимде сақталады.

Өнім сапасы тұқымнан

Бәсекеге қабілетті өнім сапалы тұқымнан басталады. «Шахтерское» элиталық тұқым шаруашылығымен 2003 жылдан бері айналысады. Қазір мұнда Германиядан әкелінген толық циклді тұқым тазарту кешені жұмыс істейді. Жобаның жалпы құны шамамен 1 млрд теңге, ал, жабдықтың өзі миллион еуродан асады.

Кешенде астық бірнеше сатыда тазартылады. Алдымен ірі қоспалар алынып, кейін дән салмағы, көлемі мен сапасына қарай іріктеледі. Соңғы кезеңдердің бірінде фотосепаратор іске қосылады. Ол әр дәнді түсіне қарай ажырата алады.

Мәселен, сыртқы пішіні ұқсас бидай мен арпаны қарапайым ме-

көрінісі. Соңғы жылдары шаруашылық техника, суару жүйелері, қоймалар, тұқым тазарту желісі және өзге де өндірістік бағыттарға бірнеше миллиард теңге инвестиция салған.

Заманауи тракторлар мен комбайндар GPS, автоматты басқару және электронды бақылау жүйелерімен жабдықталған. Сондықтан, бүгінгі ауыл шаруашылығына техникалық сауаты жоғары, жаңа технологияны меңгере алатын мамандар қажет.

Кадр мәселесін «Шахтерское» тек жалақымен шешуге тырыспайды. Кәсіпорын ауылдың әлеуметтік ортасына да қаржы салып келеді.

Мұнда спорттық және шығармашылық үйірмелер жұмыс істейді. Балалардың бос уақытын

ханикалық жүйе толық ажырата алмауы мүмкін. Ал, фотосепаратор дәндерді түс ерекшелігі бойынша бөліп, егіске біркелкі әрі сапалы тұқым дайындауға мүмкіндік береді.

Бұл – ауыл шаруашылығындағы автоматтандырудың нақты

тиімді өткізуіне жағдай жасалған. Ауылда бассейн, дене шынықтыру-сауықтыру кешені, хоккей корты салынған. Жастар аллеясы абаттандырылып, демалыс орындары жасалған. Мұның себебі түсінікті: маман ауылда тек жұмыс орны үшін қалмайды. Оның отба-

сы мен балаларына білім, спорт, мәдени орта және қалыптасу тұрмыс жағдайы қажет. Сондықтан «Шахтерское» тәжірибесінде кәсіпорын мен ауылдың дамуы бір-бірінен бөлінбейді.

Жарты ғасырға тең еңбек

Бұл жүйе бір күнде қалыптасқан жоқ. Георгий Прокоп шаруашылыққа 1986 жылы басшылыққа келген. Содан бері меншік түрі де, экономикалық жағдай да өзгерді. Кеңшар жүйесінің орнына нарықтық қатынастар келді. Соған қарамастан шаруашылық жаңа жағдайға бейімделіп, өндірісті сақтап қана қоймай, жаңғырта алды.

Георгий Прокоптың ауыл шаруашылығындағы еңбек өтілі жарты ғасырдан асады. Ол өндірістік қызметтен бастап, бас инженер, шаруашылық басшысы сатыларынан өткен. 2024 жылы оған «Қазақстанның Еңбек Ері» атағы берілді.

Бүгінде шаруашылық минералдық тыңайтқыш енгізу, гербицидпен өңдеу, тұқым сапасын бақылау, ауыспалы егіс, суару және заманауи техниканы бір өндірістік жүйеге біріктіріп отыр. Өнімнің бір бөлігі ішкі нарыққа жөнелтілсе, енді бір бөлігі экспортқа шығарылады. Бұл кәсіпорынның Астананың азық-түлік белдеуіндегі орнын да айқындайды.

«Шахтерское» тәжірибесінің түйіні қарапайым: ауылды сақтау үшін тұрақты жұмыс керек, жұмыстың тиімді болуы үшін технология қажет, ал, технологияны игеретін маманды

ТАҒАЙЫНДАУ

Жаңа басшы тағайындалды

Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері агенттігінің келісімімен Қарағанды облысының құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасына жаңа басшы тағайындалды. Бұл қызметті Мақсат Мұқашев атқарады.

Мақсат Мұқашев еңбек жолын 2011 жылы Қарағанды облысының экономика және бюджеттік жоспарлау басқармасында экономист болып бастаған. Кейін осы басқармада бас маман, облыс әкімі аппаратының ұйымдастыру бөлімінде инспектор, экономикалық даму және талдау бөлімінде бас маман болып еңбек етті.

2016-2021 жылдары облыс әкімі аппаратының экономикалық даму және талдау бөлімін басқарды.

Одан кейін еңбек жолын көлік саласында жалғастырып, облыстың жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары басқармасы басшысының орынбасары, кейін аталған басқарманың басшысы қызметтерін атқарды.

Жаңа басшыны таныстырған облыс әкімі Ермағанбет Бөлекпаев

ев оның мемлекеттік қызметтегі тәжірибесіне тоқталып, жауапты қызметіне сәттілік тіледі.

– Жинақтаған тәжірибеңіз бен кәсіби біліміңіз құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасының басшысы қызметінде өз әлеуетіңізді толық іске асыруға мүмкіндік беретініне сенімдімін. Жұмысыңызға сәттілік тілеймін! – деді Ермағанбет Бөлекпаев.

Өз тілшімізден
Сурет облыс
әкімдігінің сайтынан

Өңірде – кадрлық өзгеріс

Облыстың төтенше жағдайлар департаментіне жаңа басшы тағайындалды. Департамент басшысы қызметіне азаматтық қорғау органдарында көп жылдан бері еңбек етіп келе жатқан Манарбек Шапағатов келді.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Жаңа басшыны департаменттің жеке құрамына Қазақстан Республикасы төтенше жағдайлар вице-министрі Ерболат Садырбаев таныстырды.

Манарбек Шапағатов азаматтық қорғау органдарындағы еңбек жолын 1992 жылы бастаған. Осы жылдар ішінде мемлекеттік өрт бақылауы және қадағалау, сондай-ақ, өртке қарсы қызмет салаларында түрлі лауазымдарды атқарды. Степногорск қаласы төтенше жағдайлар басқармасының бастығы, Ақмола облысы төтенше жағдайлар департаменті бастығы-

ның орынбасары қызметтерінде жұмыс істеді. 2022 жылғы шілдеден бастап, осы тағайындауға дейін Абай облысы төтенше жағдайлар департаментін басқарды.

Айта кетейік, Қарағанды облысы ТЖД-ның бұрынғы бастығы Марғұлан Аманбаев қызметін Астанада жалғастырады. Ол Төтенше жағдайлар министрлігі аппаратының басшысы болып тағайындалды.

Сурет облыс
әкімдігінің сайтынан

ҚЫСҚА ӘЗІРЛІК

Көктайғаққа камдану қажет

Қысқы кезеңде жол қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жолдарды күтіп ұстауға қажетті материалдар қоры жасақталу үстінде. Коммуналдық қызметтер қар жауып, көктайғақ болған күндері жолдарға себілетін құм-тұз қоспасын әзірлеуде.

Жамал СОВЕТҚЫЗЫ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қазірдің өзінде қаланың екі ауданында шамамен 35 мың тонна құм-тұз қоспасы дайындалған. Тұрақты суық ауа райы басталғанға дейін оның көлемін 55 мың тоннаға жеткізу жоспарланып отыр. Қоспаны дайындау бірнеше кезеңнен тұрады. Алдымен құм ірі тас пен қоқыстан тазарту үшін арнайы електен өткізіледі. Одан кейін оған тұз қосылып, мұқият араластырылады. Дайын қоспа арнайы алаңдарға жиналып, қыс бойы жолдарды өңдеуге пайдаланылады.

Қар жауып, көктайғақ болған жағдайда, ең алдымен, жолдың қауіпті учаскелері өңделеді. Олардың қатарында жолайрықтар, өрлер мен еңістер, тік бұрылыстар, қиылыстар, жаяу жүргіншілер өт-

келдері және қоғамдық көлік аялдамалары бар.

Қысқы кезеңде жолдардың қауіпсіз әрі үзексіз жұмыс істеуі коммуналдық қызметтердің тәулік бойғы дайындығын талап етеді. Сондықтан, арнайы техникалардың жарамдылығы тексеріліп, қар тазалау және жолдарды тайғаққа қарсы материалдармен өңдеу жұмыстары алдын ала жоспарлануда.

Мамандардың айтуынша, ауа райы күрт өзгерген жағдайда жол қозғалысына қатысушылардың қауіпсіздігіне ерекше назар аударылады. Қар қалың жауып, көктайғақ күшейген кезде жолдарды тазалау мен өңдеу жұмыстары жедел жүргізіліп, көлік қозғалысына кедергі келтіретін учаскелер бірінші кезекте қамтылады.

Жылу жіті бақылауда

Теміртау қаласында жылыту маусымы 28 қыркүйекте басталып, оның өту барысын қалалық әкімдік күнделікті бақылауында ұстап отыр. Осы мақсатпен Теміртау қаласының әкімі Сапар Сатаев бұған жауапты тиісті қызмет өкілдерімен бірге қаладағы жылыту тораптарының ақаулы бөліктерін аралап көрді.

Ержан ИМАШ,
«Ortalyq Qazaqstan»

Бүгінде құрышшылар қаласы жылумен толық қамтамасыз етілген. Жылыту тораптарында анықталған ақауларды жою жөніндегі негізгі жұмыстар аяқталуға жақын. Барлық осы кемшіліктерді мамандар шұғыл орнына келтіріп, сол тәулік ішінде бітіруге тапсырма алған.

Сонымен бірге, үйішілік жылу жүйелерін жөндеуге байланысты 8 үйге жылу беру кешеуілдеуде. Бұл мәселе ПИК өкілдерімен кеңесіліп, шешілу үстінде.

Қала әкімі жауапты қызмет

орындарына осы жұмысты жеделдетіп, қалған үйлерді тез арада жылумен жабдықтауды тапсырды. Қаладағы магистральдық тораптар бойынша жаңа ақаулар анықталған жоқ. Жұмысқа қа-

жетті құбырлар, суайырғыштар мен арматуралар жеткілікті. Бұл жұмыстарға жегілген 12 жөндеу бригадасының алтауы қаланың орталық бөлігінде, ал, қалған алтауы Шығыс ауданында іс-қимыл жасап жатыр.

Теміртау қаласындағы осынау жұмыстар одан әрі жалғасып, оған бақылау бір сәт те босаңсымайды.

ТЕМІРТАУ

Суретті түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

Ел дамуының жаңа бағыты

Биылғы Республикалық референдумда Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы қабылданып, 1 шілдеден бастап күшіне енді. Жаңа Конституция – еліміздің мемлекеттік басқару жүйесіне, азаматтардың құқықтарын қорғауға және қоғамның дамуына қатысты бірқатар маңызды жаңашылдықтарды енгізіп қана қоймай, елдің даму бағытын, мемлекеттік биліктің құрылымын, азаматтардың құқықтары мен міндеттерін қорғаудың нақты тетіктерін айқындады. Сондықтан, жаңа Конституцияны қабылдау Қазақстанның құқықтық және саяси дамуындағы маңызды кезең болып саналады.

Сурет akord.kz

Осы қабылданған Ата Заңымыздың ерекшелігінің бірі – оның Кіріспесі, яғни Преамбуласы. Кіріспе Конституцияның негізгі идеясы мен рухын білдіреді. Онда Қазақстан халқын біріктіретін ортақ құндылықтар, тарихи сабақтастық және болашаққа деген мақсаттар көрсетілген. Преамбулада Қазақстан халқының біртұтастығына, елдің тарихи тамырына және мемлекеттіліктің сабақтастығына ерекше мән берілген. Қазақстанның егемендігі, тәуелсіздігі, аумақтық тұтастығы және унитарлық сипаты өзгермейтін негізгі құндылықтар ретінде бекітілген. Сонымен бірге, әділеттілік, Заң мен Тәртіп, адам құқықтарын құрметтеу, табиғатқа ұқыпты қарау сияқты қағидаттар мемлекеттің маңызды бағыттары ретінде айқындалды.

Сонымен қатар, ғылым, мәдениет және инновацияға да ерекше орын берілген. Бұл салалар Қазақстанның болашақ дамуының негізі ретінде қарастырылады. Демек мемлекеттің дамуы тек экономикалық көрсеткіштермен ғана емес, білімді, жауапты және бәсекеге қабілетті азаматтарды қалыптастырумен де байланыстырылады. Сондай-ақ, қазіргі ұрпақтың келешек ұрпақ алдындағы жауапкершілігі мен табиғатты қорғау мәселесі де маңызды құндылық ретінде көрсетілді.

Жаңа Конституциядағы ең үлкен жаңашылдықтардың бірі – мемлекеттік билік жүйесінің өзгеруі. Бұрынғы Сенат пен Мәжілістен тұратын екі палаталы Парламенттің орнына бір палаталы Құрылтай енгізілді. Құрылтай мемлекеттің жоғары өкілді және заң шығарушы органы болып табылады. Бұл өзгеріс заң шығару үдерісін ықшамдап, мемлекеттік шешімдерді қабылдау жүйесін жаңартуға бағытталған.

Тағы бір маңызды жаңалық – Вице-Президент институтының енгізілуі. Вице-Президент мемлекеттік басқару жүйесінің тұрақтылығын қамтамасыз етуге қатысады. Бұл институт ел басқарудағы өкілеттіктерді нақтылауға және мемлекеттік органдар арасындағы өзара іс-қимылды жетілдіреді.

Сонымен қатар, жаңа Конституцияға сай Қазақстан Халық Кеңесі құрылды. Қазіргі таңда олардың толық құрамы бекітіліп, ел игілігі мен Қазақстан Республикасының болашағы жолындағы қызметін де бастап кетті. Ол халықтың мүддесін білдіретін жоғары консультативтік орган болып саналады. Халық Кеңесі қоғамдық келісім мен жалпыұлттық бірлікті нығайтуға, мемлекет дамуының негізгі бағыттары бойынша ұсыныстар әзірлеуге қатысады. Оның маңызды

ерекшелігі – Құрылтайға заң жобаларын енгізу құқығының берілуі. Бұл азаматтар мен мемлекеттік билік арасындағы байланысты күшейтуге мүмкіндік береді.

Жаңа Конституцияда адам құқықтарын қорғауға да айрықша көңіл бөлінген. Мысалы, адам ұсталған сәттен бастап өз құқықтарын білуге, адвокаттың көмегін алуға, сұрақтарға жауап бермеуге және өзіне немесе жақын туыстарына қарсы айғақ бермеуге құқылы. Мұндай кепілдіктер азаматтарды заңсыз қудалаудың алдын-алуға және қорғауға бағытталған.

Қазіргі заман талабына сай тағы бір маңызды жаңашылдық – цифрлық құқықтардың Конституция деңгейінде қорғалуы. Азаматтардың жеке деректері, электрондық байланыстары және цифрлық қауіпсіздігі арнайы қорғауға алынған. Бұл интернет пен цифрлық технологиялар күнделікті өмірдің бір бөлігіне айналған қазіргі кезеңде аса маңызды. Сонымен бірге зияткерлік меншікті қорғауға қатысты кепілдіктер де күшейтілді.

Экология мәселесі де жаңа Конституцияда ерекше көрініс тапқан. Табиғатты сақтау тек мемлекеттің ғана емес, азаматтардың да жауапкершілігі ретінде қарастырылады. Бұл қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды ұқыпты пайдалану және келешек ұрпаққа таза әрі қауіпсіз орта қалдыру қажеттігін көрсетеді.

Жалпы алғанда жаңа Конституцияның басты ерекшелігі – адамды, оның құқықтары мен қадір-қасиетін мемлекеттің негізгі құндылығы ретінде алдыңғы орынға қоюы. Сонымен қатар, мемлекеттік басқару жүйесін жаңарту, Құрылтай мен Халық Кеңесін енгізілуі, Вице-Президент институтының құрылуы, цифрлық құқықтарды қорғау және экологиялық жауапкершілікті күшейту Қазақстанның жаңа кезеңдегі даму бағытын айқын көрсетеді.

Конституция – еліміздің алдағы дамуының негізгі бағдары. Ондағы көрсетілген бірлік, әділеттілік, Заң мен Тәртіп, білім мен ғылым, табиғатқа жауапкершілік және болашақ ұрпақ алдындағы міндет сияқты құндылықтар Конституцияның бүкіл мазмұнымен сабақтасып жатыр. Сондықтан, жаңа Ата Заң Қазақстанды құқық үстемдігіне, әділетті қоғамға және азаматтардың мемлекет ісіне белсенді қатысуына негізделген ел ретінде дамытуға бағытталған.

Бақытбек ШАЙЗАДАЕВ,
Әлихан Бөкейхан ауданының
№2 сотының төрағасы

Қарашаныраққа құрмет

Ғасырға бет алған «Ortalyq Qazaqstan» газетінің 95 жылдық мерейтойына орай ақжарма тілектер мен жүрекжарды құттықтаулар легі жалғасуда. Төксан бес жыл бойы Арқа жұртының өзін сөйлеп, өндірісті өлкенің шежіресін хатқа түсірген қарашанырақтың қуанышына қоғам өкілдері де ортақтасып, басылымның бай тарихы мен бүгінгі еңбегіне құрмет білдірде. Осындай ізгі ниетпен редакцияға «ӘDILET» партиясының өкілдері арнайы ат басын бұрды.

Мағжан ҚУДАЙБЕРГЕН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Партияның облыстық филиалының төрағасы Бекзат Алтынбеков ұжымды мерейлі белеспен құттықтап, ғасырға жуық тарихы бар басылымның қоғамдық өмірдегі орнына тоқталды.

– Елімізде болып жатқан кез келген қоғамдық үдеріске үн қосып, дәуірдің елеулі оқиғаларын тарихқа қаттап келесіздер. Елдік мұрат жолындағы маңызды бастамаларға да қашанда бейжай қарамай, қоғамдық ойдың қалыптасуына өзіндік үлестеріңізді қосып жүрсіздер. Төксан бес жыл бойы оқырманымен бірге жасап, елдің сөзін сөйлеп келе жатқан газет ұжымын мерейлі белеспен шын жүректен құттықтаймын. Қаламдарыңыз мұқалмай, еңбектеріңіз еленип, істеріңіз әрдайым ілгері баса берсін! – деді Бекзат Қомарұлы.

Құттықтау рәсімі қазақы құрметпен көмкерілді. Бекзат Алтынбеков «Saryarqa Aqparat» медиахолдингінің директоры Қайрат Әбілда мен «Ortalyq Qazaqstan» газетінің бас редакторы Еркін Мұсабектің иығына шапан жауып, мерейтой иелеріне айрықша ілтипат көрсетті.

Өз кезегінде медиахолдинг басшысы Қайрат Әбілда да мәртебелі мейманға газеттің 95 жылдық мерейтойына арнайы

әзірленген кәдесыйын табыс етті.

Ақжолтай тілекті қабыл алған бас редактор Еркін Мұсабек ұжым атынан ризашылығын білдірді.

– Мерейтой қарсаңында елеп-ескеріп, жан-жақтан жолданып жатқан ақжарма тілектер мен ыстық ықылас көңілімізді көтеріп, мерейімізді үстем етті. Қарашаныраққа деген мұндай құрметтің өзі – біз үшін үлкен мәртебе. Қашанда сый-құрметіміз ортаймай, елдік істе бірлігіміз бекем болсын. Алдымызда үлкен саяси науқандар, салмақты міндеттер тұр. Аттантуыға жүк болар жауапкершілікті де жұмыла көтеріп, абыроймен еңсерейік. Құттықтап келген баршанызға мың да бір алғыс! – деді Еркін Қарібайұлы.

Ғасыр табалдырығындағы бұл белес – жаңа тарихтың бастауы. Ал, сол тарихты кешеден бүгінге, бүгіннен ертеңге жалғап, дәуір тынысын қағазға қаттап келе жатқан басылымның сара жолы қашанда құнды. Төксан бес жыл бойы елдің сөзін сөйлеп, уақыттың үнін хаттаған қарашанырақ енді ғасырлық межеге нық қадам басып келеді. Қаламға адалдық пен оқырман сенімі барда «Орталықтың» шежірелі жолы әлі талай буынға жалғаса бермек.

Суретті түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

Интернет һәм өркениет

(Соңы. Басы 1-бетте)

Жоба сәтімен іске асса, ауылдағы ағайынның ұялы телефоны, үйдегі теледидары, ноутбугындағы интернет іркіліссіз жұмыс істейді. Жоғары жылдамдығы бар интернет келсе, «қатыш қалу» секілді келеңсіз жайттар келмеске кетеді.

«Соңғы миль» желісін дамыту арқылы да елдімекендердегі интернет сапасы да елөуір жақсарды. Келесі жылдың соңына дейін аталған жобаны облыстың 68 елдімекенінде іске асыру жоспарланған. Яғни, талшықты-оптикалық инфрақұрылым құрылысы аяқталғаннан кейін бірден басталмақшы.

– Біздің негізгі мақсатымыз – қала мен ауыл арасындағы цифрлық теңсіздікті толықтай жою. Ауылдағы ағайынның да қала тұрғыны сияқты мемлекеттік қызметтерді үйден шықпай алуға, балаларының сапалы онлайн білім алуына құқығы бар. Сондықтан, биыл біз үшін инфрақұрылымдық серпіліс жылы болмақ. Біз тек ірі орталықтарды емес, халық саны 100-ге де жетпейтін ең шалғай елдімекендерді заманауи байланыспен қамтуды басты міндет ретінде көріп отырмыз, – дейді облыстық цифрлық технологиялар басқармасының басшысы Константин Ильницкий.

Алыс аймақтар мен халық тығыздығы төмен елдімекендерді сапалы байланыспен қамтамасыз етуде спутниктік технологиялар алдыңғы шепке шықты. Бүгінгі таңда өңірдегі 105 мемлекеттік құрылым – әкімдіктер, білім беру және медициналық үйымдар, құқық қорғау органдары мен қоғамдық нүктелер спутниктік байланысқа толық көшірілді.

Жоба аясында 56 шағын елдімекен де интернетке қосылып үлгерді. Оның ішінде 13 ауыл «KazSat-3» спутнигінің мүмкіндігін пайдаланса, 43 елдімекен деректерді жоғары жылдамдықпен (50–100 Мбит/с) жеткізетін заманауи төмен орбиталық «OneWeb» жүйесіне қосылған.

Сурет MTC

Ауылдарды цифрландыру үрдісі алдағы уақытта да жалғасады: жылдың соңына дейін тағы 47 ауылды желіге қосу көзделсе, келер жылы қалған 9 елдімекенді қамту арқылы жоспарланған жұмыс толығымен аяқталады.

Өңірдегі телекоммуникациялық инфрақұрылымды дамыту жұмыстары тек шалғайдағы ауылдармен шектелмей, облыс қалаларында да қарқынды жүргізілуде. Бүгінгі таңда Қарағанды облысының аумағында халықты тұрақты мобильді байланыспен және жоғары жылдамдықты интернетпен қамтамасыз етіп отырған 1000-ға жуық базалық станция үзіліссіз жұмыс істеп тұр. Цифрлық өрлеу мұнымен толастамайды. Биыл байланыс операторлары аймақта тағы 150 базалық станция орнатуды жоспарлауда. Қуаныштысы, бұл меженің айтарлықтай бөлігі еңсеріліп, қазірдің өзінде 55 нысан халық игілігіне берілді. Осы ауқымды жаңғырту жұмыстарының нәтижесінде жергілікті тұрғындардың сапалы әрі қолжетімді байланыс қызметіне деген сұра-

нысы толық өтелмек.

«Елімізде бесінші буын ұялы байланыс Желісін енгізу үрдісі қарқынды жүріп жатыр. Бүгінде кеншілер шаһары – Қарағанды қаласында 5G стандартындағы 94 базалық станция сәтті жұмыс істеп тұр. Сандық серпіліс мұнымен тоқтамақ емес: жыл соңына дейін тағы 45 базалық станцияны іске қосу жоспарланған. Айта кетерлігі, жоғары жылдамдықты ғаламтор тек облыс орталығымен шектелмей, аймақтарға да қанат жая бастады. Мәселен, табиғаты көркем Қарқаралы қаласында қазірдің өзінде бір 5G станциясы халыққа қызмет көрсетуде, ал ағымдағы жылдың соңына дейін мұнда тағы бір нысан пайдалануға берілмек. Бұл қадамдар мобильді интернеттің сапасын жаңа деңгейге көтеріп қана қоймай, тұрғындар үшін заманауи цифрлық сервисстердің мүмкіндіктерін айтарлықтай кеңейте түспек», дейді басқарма басшысы Константин Ильницкий.

Ұлттық жобаның тағы бір бағыты аясында республикалық және негізгі облыс-

тық маңызы бар тасжолдардың бойына заманауи байланыс мұнараларын орнату жұмыстары қарқын алды. Осы жылдың тамыз айының соңына дейін облысымыздың Ақтоғай, Бұқар жырау, Қарқаралы, Осакаров, Шет аудандары мен Балқаш қаласының аумағында 14 бірдей байланыс мұнарасы бой көтереді.

Бұл мақсатқа бағытталған инвестицияның жалпы көлемі – 4,3 миллиард теңге. Қазірдің өзінде барлық нысандардың жобалау-сметалық құжаттамасы әзірленіп, мемлекеттік сараптамадан кедергісіз өтті. Жобаның бас мердігері болып «Транстелеком» АҚ анықталды. Көп ұзамай халық игілігіне беріледі.

Аймақтың туристік әлеуетін арттыруда да телекоммуникациялық инфрақұрылымды дамытудың маңызы зор. Осы бағыттағы «Жол картасы» аясында, «Қарағанды-Балқаш» бағытындағы тасжол бойы мен Шұбартүбек, Шылыауыз және Торанғалык кенттерінде үш байланыс мұнарасының құрылысы әні-міне аяқталуға жақын. Ал шілде айында Балқаш қаласында тағы екі нысан бой көтереді. Бұған қоса, қазіргі уақытта жер телімі рәсімделіп жатқан Ақшатау кентінде де қосымша мұнара салу көзделуде.

Саяхатшылар көп ағылатын Қарқаралының туристік аймағында бүгінде 6 базалық станция үзіліссіз жұмыс істеп тұр. Осы жылы олардың қуаттылығы жаңғыртылып, алдағы уақытта тағы 4 станция салу жоспарланды. Қазіргі таңда жергілікті атқарушы органдармен бірлесіп, өңірдің ең көрікті орындарын сапалы байланыспен қамтудың қосымша жобалары талқыландуда. Дәл осындай инфрақұрылымдық жұмыстар Абай ауданының Ақбастау кентінде және «Қарағанды-Теміртау» тасжолының бойында да қызу жүріп жатыр.

Өңірдің табиғаты көркем жерлерін аралап, отандық туризмді насихаттап жүрген танымал турблогер Айсұлтан

Жақып та шалғайдағы инфрақұрылым мен сапалы байланыстың маңыздылығын алға тартады.

– Жасыратыны жоқ, бүгінгі заманда интернет адамның екінші тынысына айналды. Бұл – уақыт талабы. Қазіргі жолаушы жол сілтейтін картадан бастап, қажетті ақпараттың бәрін ғаламтордан іздейді. Тіпті, қаржылық есеп айырысу да сандық жүйеге көшті. Кейде табиғат аясына жоспарсыз шығып кеткенде, ұялы байланыстың жоқтығынан киіз үй жалдау немесе ас-судың ақысын төлеу кезінде көдімгідей әбігерге түсетініміз жасырын емес. Одан бөлек, біз секілді блогерлер үшін түсірілген контентті таспалап, оны оқырманға жедел жеткізу өте маңызды. Өткен жылдары мындаған саяхатшы ағылатын Балқаштың өзінде бұл мәселе қатысезілетін. Енді, міне, түйткілдік түйіні тарқап, жүйелі шешімі табылып жатқанына қуаныштымыз. Алдағы уақытта жауапты органдар Бұқар жырау ауданындағы табиғаты әсем, қалаға да жақын орналасқан «Семізбұғы» демалыс аймағын да сапалы интернетпен қамтыса екен деген тілек бар, – дейді Айсұлтан Мұхамедияұлы.

Жуырда ғана Шет ауданына қарасты 60 түтіні бар Қызылтау ауылы 4G желісіне қосылып, қуанышқа кенелді. Ауыл тұрғыны Рымтай Түсіпбекова енді қаладағы ұл-қызымен бейнебайланыс арқылы емін-еркін сөйлесіп, сағынышын басып жүр. Келер жылдың соңына қарай қалған шалғай ауылдар да осы игілікке қол жеткізсе, талай ананың қозайымына айналары хақ. Ең бастысы, сапалы байланыс ауыл балаларының заманауи білім алуына жол ашып, ұстаздардың жұмысын жеңілдетеді. Ал, тұрғындар құжат үшін сабылып қалаға шаппай, мемлекеттік қызметтерді үйден-ақ онлайн алатын болады. Ауылдардың еңесен тіктеп, өркениет көшіне ілесетін сол бір жарқын күндер алыс емес!

Өндіріске қуат береді

Өнеркәсібі өркендеген өңірдің қуатқа сұранысы да көбейеді. Жаңа кәсіпорын ашып, өндірістің өрісін кеңейту үшін электр желісінің мүмкіндігі соған сай болуы шарт. Осы қажеттілікті өтеу мақсатында аймақтағы 500 кВ «Нұра» қосалқы станциясында екінші автотрансформатор іске қосылды. Құны 5,61 млрд теңгелік жоба станцияның трансформаторлық қуатын екі есеге арттырып, өңірді сенімді электрмен жабдықтауға және жаңа өндірістерді желіге қосуға қажетті қосымша қуат қорын қалыптастырады.

Мағжан ҚҰДАЙБЕРГЕН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қуат өрісті кеңейтеді

Өндірістің тамырына қан жүгіртетін электр қуаты тұтынушыға жеткенше бірнеше тораптан өтеді. Сол тізбектің маңызды бөлігінің бірі – «Нұра» қосалқы станциясы (электр кернеуін өзгертіп, қуатты желілерге таратып беретін нысан). Бұқар жырау ауданы, Ғабиден Мұстафин атындағы ауылдық округ аумағында орналасқан станция 1979 жылдан бері жұмыс істейді. Мұнда бүгінде 45 адам еңбек етеді.

«Нұра» Екібастұз және Ақдир қосалқы станцияларымен 500 кВ жоғары кернеулі әуе желілері арқылы байланысқан. Осы байланыс оның кеніштер өлкесінің энергия торабындағы орнын айқындайды. Өнеркәсіп шоғырланған өңірде электрге сұраныс өскен сайын, қуатты жеткізіп, таратып беретін мұндай нысандардың мүмкіндігі де соған сай кеңейсе керек.

Жоба аясында станцияға қуаты 3х167 МВА болатын екінші авто-

– Қарағанды облысы еліміздің ірі өнеркәсіптік өңірлерінің бірі болып қала бермек. Жаңа өндірістерді одан әрі дамыту сенімді энергетикалық инфрақұрылымның болуына тікелей байланысты. «Нұра» қосалқы станциясында қосымша қуаттың іске қосылуы жаңа нысандарды электр желісіне қосу үшін қажетті резерв қалыптастырып, өңір экономикасының одан әрі өсуіне жағдай жасайды, – деді облыс әкімінің орынбасары Шыңғыс Сүйінбаев.

тұтас өндірістік аумаққа қатысты екенін ескерген жөн. Әр кәсіпорынның электрге сұранысы атқаратын жұмысына, пайдаланатын жабдығына қарай әртүрлі болады. Сондықтан, паркке қажетті қуатты жеткізудің қамы өндірістер іске қосылғанға дейін жасалуы керек.

«KEGOC» АҚ «Орталық жүйеаралық электр тораптары» филиалының директоры Алмаз Саухимовтың түсіндіруінше, станцияның қуатын ұлғайту өңірдегі өндіріс нысандарының

Қарағанды облысы еліміздің ірі өнеркәсіптік өңірлерінің бірі болып қала бермек. Жаңа өндірістерді одан әрі дамыту сенімді энергетикалық инфрақұрылымның болуына тікелей байланысты. «Нұра» қосалқы станциясында қосымша қуаттың іске қосылуы жаңа нысандарды электр желісіне қосу үшін қажетті резерв қалыптастырып, өңір экономикасының одан әрі өсуіне жағдай жасайды.

трансформатор тобы орнатылды. Автотрансформатор – электр кернеуін қажетті деңгейге өзгертетін жабдық. Ал, МВА, яғни, мегавольт-ампер – оның толық қуатын өлшейтін бірлік. Қарапайым тілмен айтқанда, бұл көрсеткіш жабдықтың қаншалықты электр жүктемесін өткізе алатынын сипаттайды. Мұндағы 3х167 МВА – әрқайсысы 167 МВА болатын үш бөліктен құралған топтың жалпы қуаты 501 МВА деген сөз.

Бұған дейін станциядағы трансформаторлық қуат та 501 МВА болған. Екінші топтың қосылуымен бұл көрсеткіш 1002 МВА-ға жетті. Яғни, бұрын бір топ атқарған қызметке енді қуаты дәл сондай екінші топ қосылды. Мұның мәні – электрге сұраныс өскенде жүктемені бөлісуге және жаңа тұтынушыларды қосуға қосымша мүмкіндік туганында.

Қарағандыдай өндірісті өңірде мұндай қуат қорының орны бөлек. Кәсіпкер жаңа цех ашуды немесе өндіріс желісін кеңейтуді жоспарлағанда, оған қажетті электрдің қолжетімділігі де шешуші мәселе екені даусыз. Құрал-жабдықты орнатып, жұмыс орнын әзірлеумен қатар, сол өндірісті тұрақты қуатпен қамтамасыз етудің жолы қарастырылса игі. Сондықтан, электр инфрақұрылымына салынған қаржының қайтарымы өңірде іске асатын жаңа жобалармен де өлшенеді.

Жаңа өндіріске жол ашқан

Қосымша қуаттың қайда жұмсалатыны – жобаның мәнін ашатын маңызды мәселе. «Нұра» қосалқы станциясын кеңейту белгіленген қуаты 779 МВт болатын Қарағанды индустриалдық паркін электр желісіне қосуға берілген техникалық шарттарды орындауға мүмкіндік береді. Техникалық шарттар дегеніміз – жаңа нысанды желіге қосу үшін орындалуға тиіс талаптар. Өндіріс орнына электрдің қай тораптан жеткізілетіні, қанша қуат қажет болатыны және оған қандай жабдықтар керектігі осы талаптар арқылы айқындалады.

Мұндағы МВт, яғни, мегаватт – электр қуатының өлшем бірлігі. Бір мегаватт мың киловатқа тең. Демек, парктің белгіленген қуаты 779 мың киловатт деген сөз. Бұл көрсеткішті тұрмыстық тұтынумен салыстырудан гөрі, оның

сұранысын өтеуге бағытталған. Атап айтқанда, «Сарыарқа» арнайы экономикалық аймағындағы кәсіпорындардың дамуы мен жаңа тұтынушылардың қосылуы ескерілген.

Жобаның тағы бір міндеті – қуаты 500 МВт жел электр станциясын энергия жүйесіне қосуға жағдай жасау. Желден өндірілген электр де тұтынушыға желі арқылы жетеді. Оны ортақ жүйеге қабылдап, әрі қарай жеткізу үшін электр торабының мүмкіндігі жеткілікті болуы шарт. «Нұрадағы» қосымша трансформаторлық қуат осы міндетті атқарады.

Отандық өнімнің өзегі

«Нұрадағы» жаңғырту жұмыстарына еліміздің өндіріс орындары да үлес қосты. Станцияға орнатылған жаңа автотрансформа-

тор Шымкент қаласындағы «Asia Tafo» зауытында шығарылған. Жобадағы қазақстандық өнімнің қамту үлесі 67 пайызды құрайды. Бұл көрсеткіш қуатты жабдық жасаудан бастап, құрылысқа қажетті материал жеткізуге дейінгі жұмыста отандық өндірушілердің орны елеулі болғанын аңғартады.

Құрылыс барысында Қазақстанда шығарылған кернеу трансформаторлары (желідегі жоғары кернеуді өлшеу мен бақылауға қолайлы деңгейге түсіретін жабдықтар), тарату құрылғылары, релелік қорғаныс шкафтары мен панельдері пайдаланылған. Релелік қорғаныс – желіде ақау болғанда зақымданған бөлікті ажыратуға арналған автоматты жүйе. Оның міндеті – ақаудың өзге жабдықтарға әсер етуіне жол бермей, электр торабының қауіпсіз жұмысын қамтамасыз етуге көмектесу.

Сорғы жабдықтары, темір-

бетон бұйымдары, металл конструкциялар мен кабель өнімдері де отандық кәсіпорындардан алынған. Жобаның еңбекпен қамтуға қосқан үлесі де бар. Құрылыс кезеңінде 60 адам қосымша жұмыспен қамтылған. Бұл – станцияда тұрақты еңбек ететін 45 қызметкерден бөлек көрсеткіш. Жабдықты жеткізіп қана қоймай, оны орнату, қосу және жұмысқа әзірлеу ісіне де маңдай тер қажет.

Жоба «KEGOC» АҚ-ның меншікті қаражаты есебінен, қосалқы станцияларды жаңғырту бағдарламасы аясында жүзеге асырылған. Компания үшін мұндай жұмыс электрге сұраныстың өсуіне қарай желінің мүмкіндігін кезең-кезеңімен кеңейтуді көздейді. – «Нұра» қосалқы станциясын күшейту – «KEGOC-тың» Ұлттық электр торабын жаңғырту жөніндегі жүйелі бағдарламасының бір бөлігі ғана. Бұған дейін «Сазтөбе» және «Сарыөзек» қосалқы станцияларында қосымша трансформаторлық қуат іске қосылды. Біз бұл жұмысты басқа нысандарда да жалғастырып, электр желісінің сенімділігін кезең-кезеңімен арттырамыз, сондай-ақ, жүктеменің өсуі мен жаңа тұтынушыларды қосу үшін қажетті қуат резервін қалыптастырамыз, – деді «KEGOC» АҚ басқарушы директоры Ермаханбет Атақұлов.

оның қуатын пайдалануға мүмкіндік береді.

Бұдан бөлек, АТ-2 автотрансформаторының 220 кВ ұяшығы (оны осы кернеудегі желіге қосатын жабдықтар бөлігі) және сыртта орнатылатын 10 кВ жиынтық тарату құрылғысы монтаждалған. Бір қарағанда, мұның бәрі мамандарға ғана түсінікті техникалық мәлімет болып көрінуі мүмкін. Алайда, әр құрылғының өз міндеті бар. Жаңа автотрансформатордың қалыпты жұмысы осы жабдықтардың өзара үйлесімді қызметіне байланысты.

Жаңғыртудың маңызы күзгі-қысқы кезең қарсаңында арта түседі. Құн суытқан сайын электр энергиясына сұраныс өсіп, желіге түсетін күш те ұлғаяды. Осындай кезде қосымша трансформаторлық қуат жүктемені бөлісуге мүмкіндік береді. Энергетика министрлігі Атомдық және энергетикалық қадағалау мен бақылау комитетінің Қарағанды облысы бойынша аумақтық департаментінің басшысы Айрат Қарамұрзин жаңа жабдықтың маусымдық сұранысты қамтамасыз етудегі маңызын атап өтті.

– Екінші автотрансформаторды іске қосу электр энергиясын тұтыну маусымдық түрде артқан кезде энергия торабының тұрақты жұмысын қамтамасыз етуге және қолданыстағы жабдықтарға түсетін жүктемені азайтуға мүмкіндік береді. Жоба жаңа өнеркәсіптік нысандарды желіге қосуға, сондай-ақ, жаңартылатын энергетика нысандарын дамытуға қосымша жағдай жасайды, – деді Айрат Қарамұрзин.

Қуат қорының қажеттілігі осындай шақта айқын сезіледі. Станцияның мүмкіндігі тұтынушылардың күнделікті сұранысына да, алдағы өсіміне де сай болуы керек. Сондықтан, жаңа жабдықтың іске қосылуы өндірістік жобалардың келешегімен қатар, бүгін жұмыс істеп тұрған кәсіпорындарды сенімді электрмен жабдықтау міндетімен де сабақтасады. «Нұрадағы» жаңғыртудың игілігі де осыдан байқалмақ. Қосымша қуат өңірдің бүгінгі қажетін өтеуге көмектесіп, ертеңгі өндірістің өрісін кеңейтуге тірек болмақ.

Сенімді желі – тиянақты тірек

Қосымша автотрансформаторды орнату онымен байланысты жабдықтарды да жаңартуды қажет етті. Жоба аясында 500 кВ ашық тарату құрылғысына төртінші ажыратқыш пен шиналар секциясы орнатылған. Ажыратқыш – электр тізбегін қосып немесе үзіп тұратын құрылғы. Ал, шиналар – электр қуатын жабдықтар арасында өткізетін металл өткізгіштер. Бұл жұмыстар жаңа автотрансформаторды станцияның қолданыстағы жүйесіне қосып,

Суреттерді түсірген
Жангелді ӘБДІҒАЛЫМ

Қамқорлықтан қанаттанған үміт

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Ұлттық Құрылтайдың төртінші отырысында әр облыс орталығында ерекше қажеттілігі бар, соның ішінде, аутизмі бар балаларға арналған оналту және дамыту орталықтарын құруды тапсырған еді. Бұл міндеттің түпкі мәні – баланың дамуына қажетті көмекті отбасының өз өңірінде алуына жағдай жасау. Перзентінің әрбір ілгері басқан қадамын қуанышқа балайтын ата-ана үшін кәсіби көмектің жақыннан табылуы – үлкен сүйеніш. Аймақта былтырғы желтоқсанда жұмысын бастаған «Қамқорлық» орталығы осы үмітке демеу болып отыр.

Мағжан ҚҰДАЙБЕРГЕН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Қолдау өз өңірінде

Баласына қажетті маманды іздеу, оның кенесіне жүгіну, үйдегі күтім мен дамыту жұмыстарын қатар алып жүру ата-анадан көп күшті талап етеді. Президент осындай отбасылардың көмек іздеп тіпті, Астанаға баруға мәжбүр болатынын да айтқан. Сондықтан, өңірлерде орталықтар ашу міндеті ата-ананың күнделікті мұқтажымен тікелей сабақтас.

«Қамқорлық» – облыстың жұмыспен қамтуды үйлестіру және әлеуметтік бағдарламалар басқармасына қарасты мемлекеттік мекеме. Мұнда арнаулы әлеуметтік қызметтерге мұқтаж 3 пен 18 жас аралығындағы балалар қабылданады. Аутизм спектрінің бұзылыстары және басқа да менталдық ерекшеліктері бар балаларға кешенді психологиялық-педагогикалық, түзету және әлеуметтік қолдау тегін көрсетіледі.

Орталық облыс әкімдігінің, «Самұрық-Қазына» АҚ-ның бірыңғай қайырымдылық операторы – «Samruk-Kazyna Trust», «Қазақстан халқына» және «Қамқорлық қоры» қорларының серіктестігі аясында ашылған. Демеушілердің қолдауымен қажетті жабдықтар мен жиһаздар сатып алынып, балаларға қауіпсіз әрі бейімделген орта жасалды. Айта кетейік, елімізде аутизмді бар балаларға арналған осындай 10 орталық істейді.

Мекеменің жобалық қуаты екі ауысымда 125 балаға дейін қызмет көрсетуге жетеді. Бірінші ауысым

62, екіншісі 63 балаға есептелген. Қазіргі мәлімет бойынша орталыққа 70 бала келіп жүр. Оның 26-сы таңғы, 44-і түстен кейінгі сабақтарға қатысады. Тағы 44 баланы қабылдауға қажетті құжаттар рәсімделуде.

Орталық директоры Ерлан Төлеуовтің айтуынша, мекеменің жұмыс бастағанына тоғыз ай. Балаларды қабылдаумен қатар, мамандар құрамын толықтыру жұмысы да жалғасып келеді.

– Штат бойынша 126 қызметкерге орын қарастырылған. Бүгінде 98

және емдік дене шынықтыру нұсқаушылары жұмыс істейді. Ата-ана баласының дамуына қатысты бірнеше бағыт бойынша бір мекемеден көмек алады. Ал, мамандардың ортақ міндеті – әр баланың қажеттілігін ескеріп, қолынан келетін әрекеттерін жетілдіруіне жәрдемдесу, – деді Ерлан Төлеуов.

Балалар орталықта күніне төрт сағатқа дейін болады. Таңғы ауысым сағат 09:00-ден 13:00-ге дейін, түстен кейінгі ауысым 14:00-ден 18:00-ге дейін жалғасады. Осы

уақыт аралығында балалар мамандармен сабақ өтіп, дағдыларын жетілдіреді. Күндізгі болу тәртібіне байланысты тамақтандыру ұйымдастырылмаған.

Әр баланың өз жолы бар

Баланың жаңа ортаға үйренуі, айналасындағы адамдармен тіл

пен сарқылмас сабырды да талап ететінін айтады.

– Балалармен жұмыс істеудің өз ерекшелігі бар. Олардың қорқынышын жеңуіне көмектесу, жаңа дағды қалыптастыру ұзақ жұмысты талап етеді. Әр балаға жеке дара қарап, оның даму ерекшелігін ескереміз. Бойындағы мүмкіндікті тежемей, қайта жандандырып, демеу болуға тырысамыз. Осы міндеттің үлесі маманнан мұқияттылық пен қажырлы қайратты қажет етеді, – деді психолог.

Баланың орталықта үйренгенін күнделікті тіршілікте жалғастыру үшін ата-анамен байланыс та қажет. Мамандар оларға баласының даму ерекшелігін жақсырақ түсінуге, үй жағдайында қажетті қолдау көрсетуге көмектеседі. Ата-ана үйде нені ескеру керектігін сұрап, баласымен айналысуына бағыт алады. Сөйтіп, орталықтағы сабақ отбасындағы күнделікті тәрбиеге ұласады.

Алдағы уақытта еңбекке баулу сабақтарының аясын кеңейту көзделген. Орталықта тігін және қышпен жұмыс істеу бағыттарын ашу жоспарда бар.

Ана жүрегімен ұғынған

Мамандар еңбегінің отбасындағы жаңғырығын Әсия Ахметованың әңгімесінен аңғара аламыз. Ол алты жастағы қызы Айшаны орталыққа алты айдан бері әкеліп жүр. Балаға жаңа орта мен мамандар-

АЙТЫЛДЫ – ОРЫНДАЛДЫ

еңбек пен төзімді талап ететінін өз отбасында сезінген. Сондықтан, ата-анамен сөйлескенде кәсіби маман ретінде кеңес беріп, ана ретінде де түсіністік танытады.

– Әуелі әр баланың дағдыларын бағалап, қандай жұмыс жүргізу керектігін нақтылап аламыз. Қалыптасқан қабілеттеріне де, қолдауды қажет ететін тұстарына да мән береміз. Баланың дамуымен ұдайы айналысып, әр өзгерісіне жіті назар саламыз, – деді дефектолог.

Оның кәсіби еңбегі мен аналдық тәжірибесі осылай тоғысқан. Қызының дамуымен бес жыл бойы үйде айналысқан Лилия кейін өзге балаларға да қол ұшын созуға бел байлаған.

– «Тамшы тас жаралды» дегендей, шүкір, бүгінде балабақшаға барып, жүр. Содан өзге балаларға да қол ұшымды созсам деген ой келді. Қолымнан келеді, әрі қайырымды іс қой деп, осы орталыққа жұмысқа орналастым. Шамам келгенше балаларға көмектесіп, бақытты балдәуреніне үлес қосқым келеді, – деді Лилия Абдрахманова.

Өз басынан өткенін бөліскен ма-

табысуы әрқайсысында әрқилы жүреді. Біріне үйренішікті әрекетін жетілдіруге көмек қажет болса, енді бірі жаңа дағдыны меңгеруге талпынады. Сондықтан, маман әуелі баланың нені істей алатынын, қай тұста көбірек қолдау қажет екенін бағалайды. Жұмыс бағыты осыдан кейін белгіленеді. Баланың қалыптасқан қабілетін тірек етіп, мүмкіндігін біртіндеп кеңейтуге көңіл бөлінеді.

Сонымен қоса, орталықта қызмет түрлеріне сай АВА-терапия, эрготерапия, кинезитерапия, арт-терапия, сенсорлық интеграция және басқа да жиырмадан астам әдіс қолданылады.

Психолог Гаухар Сейтқұлова әр баламен жеке жұмыс кәсіби білік

дың көмегі қажет екенін анасы өз тәжірибесінен байқаған. Қызында ілгерілеу белгілері көріне бастағанына қуанады.

– Баланың дамуы үшін жаңа орта қажет екен. Үйде жақындарының арасында болғанымен, араласатын ортасы, айналысатын істері шектеулі. Осындай орталықтардың көмегі біз үшін ауадай қажет. Тәубе, қызымның дамуында ілгерілеу байқала бастады. Балаларға барлық жағдай жасалып, мамандардың қолдау көрсетіп отырғанына дән ризамыз, – деді Әсия Ахметова.

Ананың осы қуанышы дефектолог Лилия Абдрахмановаға етене таныс. Оның кенже қызы да ерекше күтімді қажет етеді. Лилия баламен тұрақты айналысудың қаншалықты

ман ата-ананың жігерін жануға да мән береді. Баланың әрбір жетістігін бағалап, қажет кезде мамандардың көмегіне сүйенуге шақырады.

– Ата-аналарға ең басты айтарым – сүрінгенде қайта тұрып, қайрат қылу керек. Баланың әрбір ілгері басқан қадамына қуанып, сол қуаныштан күш алыңыздар. Кейде өзгеге болмашы көрінген өзгерістің өзі ата-ана үшін үлкен жетістік, әрі қарай талпынуға демеу. Баламен күнделікті айналысып, сабырмен қолдау көрсетудің мәні зор. Үміттеріңізді үзбей, қажет кезде мамандардың көмегіне сүйеніп, осы жолды бірге жалғастыраңыздар, түптің-түбінде жемісін көресіздер, – деді Лилия Абдрахманова.

Суреттерді түсірген автор

Кішкентай жүрекке үлкен көмек

Дүние есігін ашқанына небәрі 19 күн болған Әмір есімді шарананың жүрегіне аса күрделі ота жасалды. Қырқынан да шықпаған сәбидің туа біткен ауыр ақауын емдеп, өмір сыйлау үшін Қарағанды мен Астана дәрігерлері күш біріктірді. Облыстық көпбейінді кардиологиялық орталықта сәтті өткен бұл бірегей операция – білікті мамандардың ортақ жеңісі ғана емес, өңір медицинасындағы жаңа белес. Бұл тәжірибе алдағы уақытта жаңа туған нәрестелерге аймақтың өзінде күрделі кардиохирургиялық көмек көрсету ісін жандандыруға жол ашпак.

Мағжан ҚҰДАЙБЕРГЕН,
«Ortalyq Qazaqstan»

Кішкентай Әмірге «өкпе веналарының толық аномальды дренажы» деген өте ауыр диагноз қойылған еді. Бұл – өкпеден жүрекке баратын

қан айналымын толықтай бұзатын қауіпті патология. Оған қоса, сәбиде ашық артериялық өзек пен жүрек қарыншаларын бөліп тұратын пердедегі ақау қатар анықталған. Жағдайдың тағы бір қиындығы – нәрестеге бұған дейін асқазан-ішек жолындағы кінәратқа байланысты хирургиялық көмек көрсетілгендігі.

– Сәбидің жағдайын қиындатқан бірнеше фактор болды. Жүректегі ауыр патологиялармен қатар, оның жақында ғана асқазан-ішек жолына жасалған отадан шыққанын да ескеруге тура келді. Тәуекелі жоғалары мұндай жағдайда әр саланың мамандары бір жұдырықтай жұмылып, нағыз бірлік танытты. Бұл

тәжірибе өңірдегі күрделі кардиохирургиялық көмекті жаңа деңгейге көтеріп, жергілікті мамандардың біліктілігін шыңдауға зор мүмкіндік береді, – дейді облыстық көпбейінді кардиологиялық орталықтың балалар кардиохирургиясы бөлімшесінің меңгерушісі Ғанибек Ақжанов. Бұл жауапты операцияға үлес

қосу үшін елордадағы UMC Жүрек орталығының білікті дәрігерлері арнайы келді. Топты аталған орталықтың балалар кардиохирургиясы бөлімшесінің меңгерушісі Дмитрий Горбунов бастап келіп, отаның хирургиялық кезеңін Ғанибек Ақжановпен орындады. Хирургтермен қатар, ота бөлмесіндегі анестезиолог-реаниматолог, перфузиолог және кардиолог мамандардың да еңбегі орасан.

– Жаңа туған нәрестеге жүрек отасын жасау асқан ұқыптылық пен мінсіз үйлесімділікті талап етеді. Мұнда хирургтің шеберлігі анестезиологтің, перфузиолог пен кардиологтардың қызметімен жіпсіз байланысқан. Қарағандылық әріптестерімізбен бірлескен бұл жұмыстың басты құндылығы – сәби өмірін сақтап қалумен қатар, баға жетпес тәжірибе алмасуымызда. Осындай ынтымақтастық алдағы уақытта өңірде күрделі жүрек оталарын өз бетінше жасай алатын кәсіби команданы қалыптастыруға берік негіз болады, – деп атап өтті Дмитрий Горбунов.

Денсаулық сақтау басқармасының мәліметінше, облыста мұн-

ДЕНСАУЛЫҚ

дай жоғары санаттағы операциялар соңғы рет осыдан көп жыл бұрын ғана жасалған. Ендігі ортақ жұмыс туа біткен жүрек ақауының аса ауыр түрлерімен дүниеге келген шараналарға жоғары технологиялық көмекті ешқайда сабылмай-ақ, облыс орталығында көрсету мүмкіндігі бар екенін дәлелдеп отыр.

Бүгінгі ортақ жеңістің ең қымбат өлшемі – кішкентай Әмірдің лүпілдеген жүрегі мен оның отбасына сыйлаған қуаныш. Ал, бұл жетістіктің өңір үшін мәні күрделі емге мұқтаж өзге де сәбилердің өміріне араша түсер үміт шырағының жағалуында дер едік.

Сурет облыстың денсаулық сақтау басқармасының баспасөз қызметінен

«Орталық Қазақстан» һәм танкіші қыздар

Уақыт Сарыарканың сайын даласында құйғыта шапқан арғымақтай алға қарай тынымсыз зымырайды. Арғымақ тұяғының астынан бүркырай көтерілген шаң артында бұлдыраған сұлба қалдырады. Ол да бірте-бірте алыстап, көмескі тартып, ақырында естелік пен сезімге ғана айналады. Сондай сәтте кейде: «Осының бәрі расында болды ма екен?» деген ойға қаласын.

Иә, күн артынан күн, ай артынан ай өтіп, жылдар осылай сырығып өте береді. Тек атаулы даталар ғана бізді өткен уақытқа қайта оралтып, алыстап бара жатқан әлгі арғымақтың соңынан тағы бір мәрте көз салуға мүмкіндік береді. Сонда ғана адам өмірінің де дәл осылай өтіп жатқанын түсінесін. Кеше ғана алғашқы қадамыңды жасап, тәй-тәй басып едің. Содан кейін мектепке асықтың, университетке түстің, жұмысқа бардың, достарыңа ұмтылдың. Бір сәт артына бұрылып қарағаныңда, соның бәрінің әлдеқашан артта қалғанын аңғарасың.

Кезінде жұрт пошташының келуін тағатсыздана күтетін. Газет сағаттын дүңгіршектердің алдында кезек тұратын. Әкеміздің дастарқан басында сүйікті газетінің кезекті санын асықпай оқып отырған бейнесі де енді көңіл түпкіріндегі қымбат естелікке айналады.

Сүйікті газетіміз «Орталық Қазақстанның» 95 жылдық мерейтойы қарсаңында басылым ұжымына ерен еңбегі, мамандығына деген адалдығы мен жанқиярлығы үшін шынайы алғыс айтымыз келеді. Газет журналистері өздерінің мақалалары мен очерктерінде Қарағанды өңірінің бір ғана емес, бірнеше ұрпағының қалыптасу, даму кезеңдерін, әлеуметтік-экономикалық, саяси, тарихи және еңбек жолын жазып, кейінгі ұрпаққа жарқын өнеге қалдырды. Барша ұжым мүшелеріне зор денсаулық, толағай шығармашылық табыс тілейміз.

«Орталық Қазақстан» шын мәнінде халықтың сүйікті газеті болды, солай болып қала береді. Өңір тұрғындары газетке өз очерктері мен мақалаларын жолдап, сол арқылы қуанышы мен алаңын, ойы мен көзқарасын елмен бөлісті. 95 жылдың ішінде мұндай дүниелер аз болған жоқ. Арада қаншама уақыт өтсе де, сол мақалалардың әрқайсысының тарихта қалдырған өзіндік ізі бар. Оларды оқығанда әлі күнге дейін толқисың, мақтанасың. Сондай сәтте: «Еліміздің тарихындағы осындай деректің жоғалмай, бүгінгі күнге жетуіне себепкер болған сүйікті газетімізге мың алғыс!» – дегің келеді.

1944 жылы 22 тамызда облыстық «Советтік Қарағанды» газетінде майданнан кіші сержант Топатай Жүнісов жолдаған материал жарық көрді. Ол өзінің бір шайқаста фашистермен соғысып жүріп, жерлес қыздарымыздан құралған танк экипажын кездестіргенін жазған. Экипаж командирі – кіші сержант Жамал Байтасова, атқыш оқтаушы – Күлкен Токбергенова, механик-жүргізуші – Күлжәмила Талқанбаева және радист-пулеметші – Жәмила Бейсенбаева.

Топатай Жүнісов олардың ерлігі туралы мақтанышпен, ерекше сүйсініспен жазады. Ержүрек қыздар жауды тасадан қуып шығып, олардың әскери техникасын талқандап, жойып жатқанын баяндайды.

Топатай Жүнісов – Қарқаралының тумасы. Ол 1942 жылы небәрі 18 жасында майданға аттанған.

Екі мәрте «Ерлігі үшін» медалмен, I дәрежелі Отан соғысы орденімен марапатталған. Ал 1945 жылдың қаңтарында қаза тапқаннан кейін Қызыл Жұлдыз орденіне ұсынылған.

Енді өзіңізге бір сұрақ қойып көріңізші: осы батырға Қарағандыдан шыққан танкіші қыздар туралы ойдан шығарып жазудың не қажеті болды? Ол мұнымен қандай мақсат көздеуі мүмкін? Егер біз өзіміз үшін жанын қиған азаматтардың сөзіне сенбейтін болсақ, онда біздің құнымыз көк тиын.

Қарағандылық танкіші қыздардың болғанына күмән келтіріп, «Бұл қазақ жауынгерлерінің рухын көтеру үшін ойдан шығарылған дүние» дейтіндерге де бірден жауап бергім келеді.

Қазақ жауынгерлерінің рухын көтеру туралы қандай әңгіме болуы мүмкін? Біздің сарбаздар

соғыстың алғашқы күндерінен-ақ Мәскеуді, Ленинградты, Сталинградты қорғауда, Курск доғасындағы шайқастарда өздерінің қандай рухқа ие екенін көрсетті. Мұндай мысалдарды шексіз тізе беруге болады. Бұл – біріншіден.

Екіншіден, 1944 жылға қарай Кеңес әскері жауды олар басып алған аумақтардан әлдеқашан кейін шегіндіріп жатқан еді.

Енді «Танкіші қыздар» мақаласының өзіне келейік.

Әскерде болған немесе ең болмағанда соғыс туралы фильмдерді көрген адам НКВД-ның Ерекше бөлімі болғанын біледі.

«Орталық Қазақстан» шын мәнінде халықтың сүйікті газеті болды, солай болып қала береді. Өңір тұрғындары газетке өз очерктері мен мақалаларын жолдап, сол арқылы қуанышы мен алаңын, ойы мен көзқарасын елмен бөлісті. 95 жылдың ішінде мұндай дүниелер аз болған жоқ. Арада қаншама уақыт өтсе де, сол мақалалардың әрқайсысының тарихта қалдырған өзіндік ізі бар. Оларды оқығанда әлі күнге дейін толқисың, мақтанасың. Сондай сәтте: «Еліміздің тарихындағы осындай деректің жоғалмай, бүгінгі күнге жетуіне себепкер болған сүйікті газетімізге мың алғыс!»

Ол әскери бөлімдердің жауынгерлік қабілетін, сарбаздардың көңіл күйін бақылап отырған. Жауынгерлердің көңіл күйі олардың хаттары арқылы да қадағаланған.

Ендеше тағы да өзіңізге сұрақ қойып көріңіз: майдан қолбасшылығы мен Ерекше бөлімнің келісімсіз танкіші қыздар туралы мұндай хатты газет редакциясына жіберуге кім рұқсат берер еді? Бұл – біріншіден.

Екіншіден, егер мұндай танкіші қыздар мүлдем болмаған болса және олар ұрыс қимылдарына тікелей қатыспаса, осындай мазмұндағы хаттың майданнан газет редакциясына жетуіне жол берілуі мүмкін бе еді?

Бұл – мәселенің бір жағы. Ал екінші жағында – цензура тұрды. Орталық облыстық газет бетінде расталмаған деректерге негізделген мақалалардың жариялануына жол берілмейтін. Әсіресе, елде соғыс жағдайы жүріп жатқанын және газетті облыстық Коммунистік партия комитеті қадағалап отырғанын ескерсек, мұндай материалдың тексерусіз жарық көруі мүмкін емес еді.

Мұндай жағдайда жалған немесе расталмаған дерек жариялаудың салдары қандай болатынын да түсіну қиын емес.

Сондықтан, айтпақшы, қорытындысын өздеріңіз жасай беріңіздер.

Жоғарыда келтірілген дәлелдердің өзі жеткілікті сияқты көрінеді.

Алайда, әдеттегідей, бәрін алдына дайын күйінде жайып салмасаң, күмәндануын қоймайтындар табылады. «Олардың туған-туыстары қайда?», «Неліктен олар туралы осыныша уақыт бойы ешкім айтпады?», «Неге олар жөнінде архивтерде ресми деректер жоқ?» деген бітпейтін сауалдар тағы бар.

Мен осы сұрақтарға жауап беруге тырысамын. Бірақ ол үшін Қазақстанның соғысқа дейінгі кезеңдегі жағдайына, сондай-ақ, соғыс жылдарындағы бірқатар тарихи ахуалдарға тереңірек үңілу қажет.

Ал әзірге мен майданда қалыптасқан жауынгерлік бауырластық туралы айтқым келеді. Өйткені оның қадір-қасиетін ажалмен талай рет бетпе-бет келген, қаруластарынан айырылған адамдардан артық кім түсінісін?! Соғыстан жараланып, оның адам төзгісіз ауыртпалығынан қажып, ақырында фашизмді жеңіп, Жеңіс туын желбіреткен сол жауынгерлер ғана өмірдің шын мәнін, қаза тапқан жолдастарының орнын толтыру мүмкін еместігін жан-тәнімен сезінді. Майдан даласында қалған қаруластары оларға ұзақ әрі бақытты ғұмыр кешуді аманат еткендей еді.

Сондықтан, олар қаза тапқан майдандастарының рухына тағзым етіп, есімдерін ұмыттырмау үшін көрген-білгендерін естеліктері мен кітаптарына жазып қалдырды.

Сол майдангерлердің бірі –

Коллаж жасаған Айбек Рахымжан

жазушы Ғазиз Әбішев.

Оның «Под знаменем Родины» («Отан туы астында») атты кітабы Мәскеуде КСРО Қорғаныс министрлігінің Әскери баспасынан жарық көрген. Осы жайтқа да ерекше назар аударғым келеді.

Автор өз кітабында қазақстандық жауынгерлердің майдандағы ерліктерін баяндайды. Соның ішінде кітаптың 167-бетінде біздің жерлес танкіші қыздарымыз – Жамал Байтасова, Күлкен Токбергенова және Күлжәмила Талқанбаеваның есімдерін атап, олардың Кеңестік Литваны азат ету жолындағы шайқастарда асқан ерлік пен батылдығы көрсеткенін жазады.

Танкіші қыздардың тағдырына бейжай қарай алмаған тағы бір майдангер жазушы – Қалмұқан Исабаев.

Ол 1974 жылы «Қазақ әдебиеті» газеті арқылы «Қайдасындар, батыр қыздар?» атты мақала жариялап, көпшілікке үндеу тастайды. Қазақстан жұртшылығына қарата: «бәлкім, олардың кейінгі тағдырын білетін біреу бар шығар, мүмкін, туған-туыстары табылар» деген үмітпен хабар күтеді.

Алайда, өкінішке қарай, жауап болмады. Үнсіздік...

Осы тұста «Ал олардың туған-туыстары қайда?» деген сауалға қайта ораламыз.

Жоғарыда атап өткенімдей, Қазақстан ұжымдастырудың ауыр зардабын, ашаршылық пен саяси қуғын-сүргінді бастан өткерді. Миллиондаған адам қаза тауып, ондаған мың бала жетім қалды.

Оның айқын мысалдарының бірі – Әлия Молдағұлова. Ол Ленинградтағы балалар үйінде тәрбиеленіп, кейін сол жерден майданға аттанды.

Тағы бір жиі қойылатын сауал бар: «Олар әскер қатарында қызмет етті емес пе? Онда қалайша олар туралы соншалықты аз мәлімет қалған?»

Кеңес жауынгерлерінің қасіретті тағдырын және олардың көбі туралы неліктен әлі күнге дейін дерек аз екенін тереңірек түсіну үшін тарихи мәліметтерге жүгінейік.

Соғыс жылдарында 12 миллионға жуық кеңес жауынгері қаза тапқан. Соның 4 миллионға жуығы – қарапайым тілмен айтқанда, тағдыры беймәлім болып қалған адамдар.

Осы санның салмағына бір сәт ой жіберіп көріңізші. Оның артында біздің де, сіздің де туған-туыстарымыздың, жақындарымыздың тағдыры тұр.

Сондықтан, Мәскеуден Берлинге дейін Белгісіз жауынгерге арналған ескерткіштер бой көтерген. Олардың арасында әскери комиссариаттар арқылы әскерге шақырылғандар да, майданға өз еркімен аттанғандар да бар.

Міне, жауап осы. Көптеген күмән келтірушілер айтатындай, олардың тағдырын марапаттау парақтары немесе әскери бөлімдердің жеке құрам тізімдері арқылы анықтауға болмады ма?

Оның жауабы біреу-ақ – соғыс.

Соғыс кезінде әскери комиссариаттар өртенді, шегіну барысында құжаттар жойылды, әскери бөлімдердің мұрағаттары жоғалды. Мұндай жағдайларды әлі де тізе беруге болады.

Артында іздейтін туыстары қалғандардың жөні бөлек. Олардың ұрпақтары күні бүгінге дейін хабарсыз кеткен жақындарын іздеп жүр. Ал артында туған-туысы қалмағандардың тағдыры не болмақ? Сонда олар мәңгілікке хабарсыздар қатарында қала бере ме?

Бүгінде іздестіру жасақтаушының жанкешті еңбегінің арқасында кеңес жауынгерлерінің сүйектері табылып, туған жеріне қайтарылып жатыр. Өкінішке қарай, кейде оларды ондаған жыл бойы күткен, іздеген туған-туыстарының ешқайсысы қалмаған болып шығады.

Осы орайда 1942 жылы майданға аттанып, жетпіс жылға жуық уақыт бойы тағдыры беймәлім болып келген 106-шы Ақмола атты әскер дивизиясының тағдырын еске алайық. Біз ол туралы да іздестіру жұмыстарының арқасында білдік.

Бұл оқиға төрт мыңнан астам жауынгердің есебі қалай жүргізілгені және олардың кейінгі тағдырының қалай қадағаланғаны жөніндегі талай сауалға жауап береді.

Дивизияның қару-жарақпен қамтамасыз етілу жағдайына да ерекше назар аударғым келеді. Төрт мың атты әскерге үш мың қылыш, 102 мылтық, он адамға – 1 мылтық және небәрі сегіз миномет берілген. Яғни, қару-жарақтың қаншалықты жеткіліксіз болғанын осы сандардың өзінен-ақ аңғаруға болады.

Осы қазақ дивизиясы Харьков қоршауына түсіп, фашистердің танк дивизияларына қарсы өте ауыр жағдайда шайқасуға мәжбүр болды. Бүгінгі күнге дейін төрт мыңға жуық жауынгердің небәрі үш жүзінің ғана аты-жөні анықталған. Ал қалған 3700 сарбаздың тағдыры әлі белгісіз. Өйткені олардың үстінен танктер жүріп, жермен-жексен еткен. Олардың денелерінен қандай да бір белгі қалды ма, жоқ па – оны да айту қиын. Бірақ олар ұрыс даласынан қашқан жоқ. Олар Отан үшін өлімнен бетпе-бет келіп шайқасты. Соңғы демі қалғанша жауынгерлік борышын орындады.

Ендеше, міне, тағы бір жауап: әскери комиссариаттардан шақырылып, ресми есепте тұрғанына қарамастан, неліктен сол 3700 жауынгердің аты-жөні әлі күнге дейін толық анықталмай отыр? Ең бастысы – біз оларды ұмытуымыз керек пе? Жауабын өзіңіз беріңіз. Мұндай мысалдар аз емес.

Ал, енді, біздің танкіші қыздарымызға оралайық.

Бірден атап өткім келеді: олар мобилизацияланған болатын. Яғни, әскери комиссариатта алдын ала есепте тұрмаған. Сон-

дықтан, олардың майдандағы жүріп өткен жолын анықтау күрделі.

Жамал Байтасова, Күлкен Токбергенова, Күлжәмила Талқанбаева және Жәмила Бейсенбаеваның есімдерін мәңгі есте қалдырып, оларға мемориалдық тақта орнату – біздің парызымыз.

Қазақта «Өлі риза болмай, тірі байымайды» деген сөз бар.

Біздің қолымыздан келетіні – олардың ескерткішіне барып, Құран бағыштап, есімдерін атап, ата-анасы мен ата-бабаларына алғыс айту. Осы арқылы олардың қазасы бекер болмағанын, есімдері ұмытылмағанын, кейінгі ұрпақ оларды әлі де ардақ тұтатынын білдіреміз.

Жауынгерлерге жаумен шайқасуға күш берген де ата-баба рухы емес пе еді?! Олар бабаларының есімдерін ауызға алып, рухын шақырып, күші басым жаумен тең емес шайқасқа түсті. Өлімнен қорықпады.

Осының өзі отансүйгіштіктің, туған жерге деген сүйіспеншіліктің, ұрпақтар сабақтастығының жарқын үлгісі емес пе?!

«Танкіші қыздар туралы аз жазылған» деген сынмен де келісе алмаймын.

Ғазиз Әбішев пен Қалмұқан Исабаевтан бөлек, олар туралы басқа да журналистер мен зерттеушілер қалам тартқан.

Солардың бірі – журналист Дина Иксатова. Оның танкіші қыздарға арналған материалы 2015 жылғы 5 маусымда «Мәңгі Ел» халықаралық ғылыми-көпшілік журналының №3 санында жарық көрді.

Журналист, тарихшы Жұмабай Доспанов та бұл тақырыпты зерттеген. Оның «Қазақстанның майдангер әйелдері» атты еңбегінің үшінші томының 82-бетінде Жамал Байтасова туралы мәлімет кездеседі.

Журналист, деректі фильм авторы Мұхтар Түменбаев та батыр қыздардың тағдырын зерттеп, Жеңістің 80 жылдығына орай «Қайсар қыздар» атты зерттеу-деректі фильм түсірді.

Фильм біздің қаһарман қыздарымыз – Жамал Байтасова, Күлкен Токбергенова, Күлжәмила Талқанбаева және Жәмила Бейсенбаеваның ерлігі мен тағдырына арналған.

Өкінішке қарай, осы бір аяулы азаматтардың бүгінде арамызда ешқайсысы жоқ. Бірақ олардың қаза тапқан жауынгерлер рухына көрсеткен құрметінің белгісіндей болған еңбектері бізбен бірге қалды. Ол еңбектер әлі де өмір сүріп, қаһарман қыздарымыздың есімдерін мәңгі есте қалдыру жолындағы істі жалғастыруға бізді жігерлендіріп келеді.

2020 жылы Ұлы Жеңістің 75 жылдығына орай алдымен «Простор» журналында біздің қаһарман қыздарымызға арналған «Қадағаласпайтын» («Қарлығаштар оралар ма?») атты подвеса жарық көрді. Кейін өз қаражатыма «Қарлығаштар оралар ма?» атты кітапты жеке бастырып шығардым.

Сонымен қатар, Tengri ақпараттық порталында осы кітаптан алынған үзінді театрландырылған үлгіде дыбыстатып, көпшілікке ұсынылды.

Бұдан бөлек, көркем фильмнің сценарийі жазылды. Біз үш мәр-

те үш кезеңнен тұратын байқауларға қатысып, жеңімпаз атандық. Алайда, өкінішке қарай, мәселе қаржыландыруға келгенде, әдеттегідей, қаражат жетіспей қалды.

Дегенмен, мен шынайы отаншыл азаматтар табылып, фильмнің жарыққа шығуына қаржылай қолдау көрсететініне сенемін. Сонда бұл туынды экранға жол тартып, Қазақстандағы ғана емес, одан тыс жерлердегі де қалың көрерменге жетер еді.

Майдангердің ұлы ретінде жерлес қаһарман қыздарымыздың есімі жас ұрпақ жадында сақталып, олардың ерлігі отансүйгіштік пен туған жерге деген сүйіспеншіліктің жарқын үлгісіне айналуы үшін қолдан келгеннің бәрін жасап келемін.

Мектеп оқушыларымен, колледж білім алушыларымен, жоғары оқу орындарының студенттерімен кездескен сайын олардың танкіші қыздардың тағдырына бейжай қарамай, осы тақырыпқа терең болап, подкасттар мен бейнероликтер әзірлеп жүргенін көру мен үшін ерекше қуаныш.

Биыл Қарағанды қаласындағы №13 жалпы білім беретін мектептің 10-сынып оқушылары менің «Қарлығаштар оралар ма?» кітабымның негізінде «Тарих күні» байқауына арнайы фильм мен таныстырылым әзірледі. Нәтижесінде Қарағанды облысының мектептері арасында I орынды иеленді.

Сонымен қатар, олар республикалық байқауға қатысуға сертификат алып, сол додада өз жобалары үшін дипломдарға ие болды.

Ал мен үшін ең ауыр сауалдардың бірі – «Неліктен Топатай Жүнісовтің Қарағандыдан шыққан танкіші қыздармен кездескені туралы жазғанына сенбейді?» деген сұрақ.

Топатай Жүнісовке қатысты ұсынылған құжаттар мен оның туған-туыстарының әңгімелері негізінде мен «Время героев» («Батырлар заманы») атты повесть жаздым. Ол Ұлы Жеңістің 80 жылдығына орай «Простор» журналының 2025 жылғы №6 санында жарық көрді.

Осы шығарманы оқыған адам небәрі 18 жасында майданға аттанған батырдың қандай отбасынан шыққанын, қандай тәрбие алғанын, оның бойындағы отансүйгіштік пен азаматтық рухын қайдан бастау алғанын тереңірек түсінер еді.

Осы тұста тарихтағы әділетсіздіктің тағы бір жарқын мысалын – Рейхстагқа Жеңіс туын алғашқылардың бірі болып тіккен Георгий Булатов пен Рахымжан Қошқарбаевтың тағдырын айтқым келеді.

Жеңіс туын тігу құрметін бір ғана адамның атымен байланыстыруға ұмтылудың салдары Георгий Булатовтың тағдырына ауыр соққы болып тиді. Тіпті, оны Қызыл алаңға да жібермеді. Ақыр соңында мұның бәрі оның өміріне орны толмас із қалдырды.

Осындай тарихи қателіктерді енді қайталамайық. Өткенге қиянат жасамайық.

Сөз соңында тағы бір мәрте басшымызға алғыс айтқым келеді.

Рақмет саған, туған әрі сүйікті газетіміз!

«Орталық Қазақстан» – уақыт пен тарихи оқиғалардың арасынан жалғаған жолбасшымыз, қоғамдағы өзекті мәселелерді бірге талқылап, ортақ шешім іздеуге ұйыстыратын рухани ортамыз.

Сүйікті басшылымымыздың редакциясына шығармашылық табыс, толағай жетістіктер тілеймін. «Орталық Қазақстанның» елмен бірге жасасып, халықтың сөзін сөйлейтін қадірлі басшымыз болып қала беругіне тілектеспін.

Құрметпен,
Қанат КАРЕНОВ,
отставкадағы полиция
полковнигі

Жалғыз донор – жеті ғұмыр

(Соңы. Басы 1-бетте).

Донор ағзасы алынғаннан кейін оның медициналық тұрғыдан жарамдылығы бағаланады. Ал, реципиентті анықтау кезінде ағзаның сәйкестігі, медициналық көрсеткіштер және трансплантацияға қатысты басқа да талаптар ескеріледі. Әрбір ағзаның өз реципиентіне жетуіне дейінгі жолы нақты медициналық алгоритм бойынша жүзеге асады.

Бұл жұмыстың алғашқы әрі жауапты кезеңдерінің бірі – әлеуетті донорды дер кезінде анықтау. Х.Макажанов атындағы клиниканың хирургиялық көмек жөніндегі директор орынбасары Боранқұл Махиннің айтуынша, стационар Қазақстандағы донорлық орталықтардың бірі саналады. Көпсалалы клиникада нейрохирургиялық және неврологиялық бағыттағы ауыр халдегі пациенттер көп емделетіндіктен, олардың арасында ми өлімі орын алуы мүмкін жағдайлар да кездеседі.

– Бір донор жеті реципиентке дейін өмір сүруге мүмкіндік бере алады. Әлеуетті донорды дер кезінде анықтау – клиниканың маңызды міндетінің бірі. Денсаулық сақтау басқармасының бұйрығымен клиникада реанимация бөлімінің меңгерушісі, дәрігер-реаниматологтар және өңірлік трансплантация үйлестірушісінен тұратын арнайы бригада жұмыс істейді. Ми өлімін анықтау үшін қажетті медициналық жабдықтардың барлығы қарастырылған. Халықаралық медициналық стандарттарға сәйкес, ми өлімі адамның қайтыс болуымен теңестіріледі. Осыдан кейін адам әлеуетті донор ретінде қарасты-

рылады. Биыл клиникада бес әлеуетті донор анықталды. Алайда, өкінішке қарай, олардың ағзаларын мұқтаж пациенттерге трансплантациялауға туыстары келісім бермеді, – дейді Боранқұл Махин. Оның сөзінше, әлеуетті донордың анықталуы ағзалар міндетті түрде алынады дегенді білдірмейді. Алдымен ми өлімі медициналық талаптарға сай расталып, адамның көзі тірісінде донорлыққа қатысты ерік білдіруі тексеріледі. Тиісті рәсімдерден кейін ғана донорлық үдерістің келесі кезеңіне өтуге мүмкіндік беріледі. Егер қажетті келісім болса, донор ағзаларының жұмысын сақтап қалуға бағытталған медициналық шаралар жүргізіліп, ағзаларды алуға жауапты қызметтерге ақпарат беріледі.

Донорлықтың адам өміріндегі маңызын оны өз басынан өткерген адамдардың тағдырынан анық көруге болады. Қарағанды қаласының мәслихат депутаты Марат Түсіпов үшін трансплантация – өмірін түбегейлі өзгерткен медициналық көмек.

– 2004 жылы екі бүйрегім де істен шығып, гемодиализ аппаратына тәуелді болдым. Екі жарым жыл бойы осы емді алып, денсаулығыма байланысты арбаға таңылдым. Ол кезең өте ауыр болды. Ол уақытта трансплантология бүгінгідей дамымаған еді, сондықтан, гемодиализде жүрген адамдардың арасында өлім-жітім де көп болатын. Әр келген сайын «бүгін кімнен айырылып қаламыз?» деп алаңдап отыратынбыз. 2006 жылдың соңында Пәкістанға барып, бүйрек трансплантациясын жасаттым. Содан кейін, алты жыл бойы трансплантацияланған бүйрекпен өмір сүрдім. Кейін ағза

қабылдамауы, яғни, кері тебілу үдерісі басталып, 2012 жылы қайтадан гемодиализге оралдым. Тағы төрт жарым жыл бойы аппаратқа тәуелді болдым. Құнара гемодиализ алу, сұйықтықты шектеу – адамға физикалық тұрғыдан да, психологиялық жағынан да оңай емес. 2017 жылы Астанада туыстық донордан бүйрек трансплантациясы жасалды. Қазір сол бүйрекпен қалыпты өмір сүріп келемін. Қала әкімінің мүтедектігі бар адамдардың мәселелері жөніндегі шаттан тыс көмекшісі ретінде де азаматтардың мәселесін көтеруге атсалысып жүрмін. Яғни, кезінде өзіме өмір сыйлаған трансплантациядан кейін қоғамға пайдамды тиігізем екен деген мақсатпен еңбек етіп келемін, – деді Марат Түсіпов.

Сонымен қоса, ол мәйіттік донорлықты одан әрі дамыту қажет. Туыстық донорлықтың да өз ерекшелігі бар, өйткені, тірі адамның ағзасын беруі оның денсаулығына белгілі бір қауіп тудыруы мүмкін екенін де айтты.

– Ал, қайтыс болғаннан кейінгі донорлықты жүйелі түрде дамыту трансплантацияны күтіп жүрген көптеген адамға мүмкіндік береді. Гемодиализ сапасына қатысты да мәселелер бар. 2006 жылы Пәкістанда ем алған кезде Fresenius аппараттарында гемодиализдің тиімділігін көрдім. Кейбір көрсеткіштер қысқа уақыт ішінде айтарлықтай төмендейтін. Біздің елде де заманауи, жоғары сапалы медициналық жабдықтардың қолжетімділігін арттыру қажет деп ойлаймын. Технология дамыған сайын емдеу тәсілдері де соған сай болуы керек. Бүгінде дәрі-дәрмекпен қамтамасыз ету мәселесінде де бұрынғыға қарағанда

жағдай жақсарды. Бұрын қажетті препараттарды алу үшін Алматыға дейін барып, түрлі мекемелерге жүгінетінбіз. Қазір көптеген дәрі-дәрмек жергілікті бюджет есебінен қамтамасыз етіледі. Дегенмен, трансплантацияны күтіп жүрген адамдар әлі де көп. Донорлықты дамыту, заманауи медициналық технологияларды енгізу және пациенттерге қажетті емнің қолжетімділігін арттыру бағытындағы жұмыстар жалғаса берсе екен деймін, – дейді ол.

Трансплантацияны күту әр пациент үшін әртүрлі кезеңдерден өтеді. Бірі бірнеше жыл бойы гемодиализ алып жүрсе, енді бірі сәйкес донор табылғанша ондаған жыл күтеді. Мұндай ұзақ күту кезеңінің адам өміріне әсерін бүйрек трансплантациясы жасалған Айжан Жанбуршинаның тағдырынан да көруге болады.

– Мен 18 жасымнан бастап, бүйрек ауруымен күрестім. Сол жылы Алматыдағы Сызғанов атындағы Ұлттық ғылыми хирургия орталығында емделдім. Алайда, үш айдан кейін жағдайыма байланысты үйге шықтым. Бүйрек трансплантациясын күттім, бірақ жоғары қан қысымына байланысты емді үйде жалғастыруға тура келді. Осылайша, 20 жыл бойы гемодиализ алдым. Бұл уақыт денсаулығымға да әсер етті, көру қабілетімнің бір бөлігінен айырылдым. Екі онжылдық бойы Астана мен Алматыдан бүйрек трансплантациясына шақыру күттім. Алайда, кезегім келген жоқ. 2025 жылы Беларусь Республикасында бүйрек трансплантациясын жасауға мүмкіндік туды. 2026 жылдың қаңтарында Брест қаласына шақырылып, сол жерде маған бүйрек трансплантациясы жасалды. Қазір операциядан бері сегіз ай өтті. Өзімді жақсы сезінемін, дәрігерлер тағайындаған препараттарды тұрақты қабылдап жүрмін. Осы мүмкіндікке себеп болған трансплантологтарға, барлық медицина қызметкерлеріне және әсіресе, бізге диализ кезінде үнемі қамқорлық көрсеткен мейіргерлерге алғыс айтқым келеді. Диализдегі пациенттерге олардың еңбегі мен адамгершілік қарым-қатынасының маңызы өте зор, – деді Айжан Жанбуршина.

Донорлық – үлкен жауапкершілікті талап ететін медициналық әрі әлеуметтік мәселе. Оның негізінде адам өмірін сақтауға деген мүмкіндік, өзара қолдау және саналы шешім жатыр. Қоғамда донорлық туралы дұрыс түсінік қалыптастыру, медициналық үдерістің ашықтығы мен қауіпсіздігі туралы ақпарат тарату трансплантацияны күтіп жүрген жандар үшін елеулі мәнге ие.

Суреттер автордан

Еске алу

«Әлемнің жарығын сыйладың сен маған...»

Бұл сөзді әркім әрқалай түсінер. Біз үшін оның мәні терең: өмір сыйлау ғана емес, сол өмірдің мәнін ұғындыру, жақсы мен жаманды ажыратуға, адамдық жолды таңдауға үйрету.

Рымжан САРСЕКЕЕВАНЫҢ ұрпағы үшін бұл жолдар аяулы әкеміздің ғибратты ғұмырымен үндеседі.

Әкеміз 1940 жылдың 20 наурызында Қарқаралы ауданы, Нұркен ауылы, Қаратұмсық елдімекенінде дүниеге келген. Анасынан ерте айырылып, өмірдің ауыртпалығын бала күнінен сезінсе де, тағдыр тауқыметіне мойымай, еңбекпен шыңдалды. Қолынан іс келетін, ісмер әрі еңбеккор жан болды.

Атамыз Қатпа Нұрбайұлы Сарсеевпен 65 жыл отасып, тоғыз құрсақ көтерді. Жеті баланы тәрбиелеп өсіріп, жиырма немере, он бес шөбере сүйді. Бар ғұмырын отбасының берекесі мен бала тәрбиесіне арнады.

Рымжан әке үшін бала-шағасының амандығынан қымбат ештеңе жоқ еді. Ақжарқын, ақкөңіл мінезімен айналасына жылу сыйлап, өзі сырқаттанып отырса да, немере-шөберелеріне қарайласатын. Қолының емін де, ана жүрегінің мейірімін де аямады. Үлкенді сыйлап, кішіге қамқор болуды, еңбекқорлық пен адалдықты өз өмірімен көрсетті.

Оның күнделікті әдегі – таңертең бала-шағасын түгендеп, әрқайсысының жағдайын сұрап, соңынан ақ батасын беру еді. Сол баталары бүгінде біз үшін баға жетпес аманат.

2024 жылы өмірлік серігі Қатпа атамыз дүниеден өткен соң, әкеміздің көңілінде үлкен қасірет қалды. Сонда ол: «Мен де екі жыл өмір сүріп кетемін», – деп айтып отыратын. Айтқаны айдай келді. 2026 жылдың 1 қыркүйегінде 86 жасында өз үйінде, бала-шағасының алдында дүниеден өтті. Өзі армандағандай, ұрпағының ортасында бақилық болды.

Адамның ғұмыры оның жасымен ғана емес, артында қалдырған өнегесімен өлшенеді. Рымжан әженің бар байлығы – жеті перзенті, жиырма немересі, он бес шөбересі. Оларға қалдырған ең асыл мұрасы – ақ батасы, мейірімі, тәрбиесі мен адамдық өнегесі.

Сондықтан «Әлемнің жарығын сыйладың сен маған...» деген сөздер әкеміздің ғұмырына әбден лайық.

Ол бізге жарық дүниені ғана емес, сол дүниеде адам болып өмір сүруді, жақсылықты бағалауды, отбасының қадірін білуді, үлкенге құрмет, кішіге ізет көрсетуді үйретті.

Әкеміздің жарығы енді біздің жүрегімізде. Оның ғибратты ғұмыры ұрпағымен жалғаса береді.

Жатқан жері жайлы, топырағы торқа, жаны жәннатта болсын.

Сағынышпен еске алушылар: **балалары, немерелері мен шөберелері.**

PS: Әкеміздің қыркына арналған Құран бағыштау асы 2026 жылдың 10 қазан күні Қарқаралы қаласындағы «Ансар» қатымханасында өтеді.

№323

Баланың қуанғаны – бақыт

Бұқар жырау ауданының Қызылқайың ауылында балалардың ойын алаңы ашылу салтанаты өтіп, оның лентасын осы округтің әкімі Мұрат Рахымберлин қып, құттықтау сөз сөйледі.

ӨНІРЛЕРДІ ДАМУ

Ержан ИМАШ, «Ortalyq Qazaqstan»

Жобалық-сметалық құны 4940000 теңге болатын бұл нысанды жергілікті бюджет қаржысы есебінен салып, пайдалануға берген мүтедектердің «Мол бақыт» қоғамдық бірлестігінің құрылысшылары оны абаттандырып, сәулеттендіру ісін келесі жылы да жалғастырмақ.

Ойын алаңы ашылысымен осынау қуанышты сәтті көптен күткен қызылқайыңдық балалар

оны қызықтап, ойнауға кірісті. Бұл жерде еспе құм төгіліп, ойын алаңдары жабдықталып, турник, әткеншек орнатылып, ауыл балаларының алаңсыз демалып, бос уақыттарын көңілді әрі мазмұнды өткізулеріне қажетті жағдайдың бәрі жасалған.

Бұқар жырау ауданы

Сурет ұйымдастырушылардан

• МЕРЕКЕ ШУАҒЫ

Саңлақтар салтанаты

Саран қалалық Мәдениет үйінде мұғалімдердің кәсіби мерекесі құрметіне салтанатты кеш өтіп, сала саңлақтары сый-құрметке бөленді.

Ержан ИМАШ, «Ortalyq Qazaqstan»

Сарандық ұстаздар қауымын қала әкімі аппаратының басшысы Ақылбай Нағидулла құттықтап:

– Адамзатқа білім нәрін беріп қана қоймай, әр шәкіртті кішіпейілділікке, қарапайымдылық пен адамгершілікке тәрбиелейтін ұстаздар қауымының алдында біз қашанда қарыздармыз. Сіздердің сол еңбектеріңге деген алғысымыз шексіз! – деп, қаланың қоғамдық-саяси өміріне белсене қатысқаны, өз ісіне берілгендігі мен білім беру жүйесіндегі адал еңбегі үшін бір топ мұғалімді Саран қаласы әкімінің Алғыс хатымен марапаттады. Олардың арасында Гулнара Турсанина, Екатерина Ескендірова, Галина Коняева, Ирина Дик, Құралы Махаметчина, Жайнағұл Шәметова, Айжан Байдалына, Екатерина Борздыко, Ирина Кириакиди, Татьяна Мазур-Соцкая, Катарина Гетц бар.

Келесі кезекте Саран қалалық білім беру бөлімінің басшысы Ғалия Тохметованың қолынан Қарағанды облысы білім басқармасының Құрмет грамотасын Майра Қайынбаева, Барқыт Бай-

шина, Кира Юсупова, ал, Алғыс хатын Татьяна Наскина, Алтын Досатова, Ирина Миронова алды. Ардагер ұстаздар атынан білім беру ісінің Құрметті қызметкері, «Ерен еңбегі үшін» медалінің иегері Қайырбек Омаров мерекелік тілегін айтып, алғысын білдірді.

Бұдан кейін «Қазақстандық оқу-ағарту, ғылым және жоғары білім қызметкерлерінің салалық кәсіподағының Қарағанды облыстық ұйымының Саран қалалық филиалының» төрағасы Әйгерім Мәуленқызы облыстық білім басқармасының Құрмет грамотасын Татьяна Головкина,

осы кәсіподақ ұйымының Құрмет грамотасын Руслан Қожамсейітов, Саягүл Сартай, Гүлзия Әлімова, Марина Надежкина, Әсел Жарбаеваға, ал, Алғыс хатын Наталья Слабая, Әсемгүл Ибраеваға табыс етті.

Одан әрі «Білім» жергілікті білім беру қызметкерлерінің кәсіптік одағының бас маманы Динара Бекежанқызы облыстық білім басқармасының Құрмет грамотасын Наталья Сергиенко, Татьяна Полошкова, Елена Рошкаға табыстаса, ал, «Ұлағат» білім беру және ғылым ұйымдары қызметкерлерінің салалық

кәсіподағы ұйымының Құрмет грамотасы Рабиға Рахымжанова мен Аманай Күленбаева, ал, Алғыс хаты Никита Максименко мен Гүлмира Абжатовға берілді.

Сарандық мұғалімдердің мерейін асырған салтанатта жоғарыдағы «Білім» қоғамдық бірлестігінің төсбелгісіне Алтынғүл Жексембаева, Елена Қасымова, Татьяна Круг, ал, Алғыс хатына Татьяна Сидорова ие болды.

САРАН

Сурет ұйымдастырушылардан

Жаңалық әрқашан жаныңызда!
https://ortalıyq.kz/

